GUSTAF FRÖDING

SAMLADE SKRIFTER

ALBERT·BONNIERS·FÖRLAG

SAMLADE SKRIFTER

AV

GUSTAF FRÖDING

ÅTTONDE DELEN

RECONVALESCENTIA

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

RECONVALESCENTIA

AV

GUSTAF FRÖDING

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1921

INLEDNING.

De i denna del upptagna dikterna och utkasten förskriva sig från Frödings tre senaste år. De äro bevarade i fem anteckningsböcker, till vilka höra några lösa blad. Initiativet till detta för Fröding nya sätt att skriva ned sina dikter togs av hans sjuksköterska, fröken Signe Trotzig, i avsikt att de därigenom säkrare skulle kunna undgå bortkomst eller förstörelse. Till henne var det också han skänkte böckerna och deras innehåll. I en av dem (i det följande betecknad *E*) bär sålunda försättsbladet följande påskrift:

Följande dikter och diktförsök öfverlämnas härmed såsom vänskapsskänk till Syster Signe Trotzig att behandlas äfter behag — därvid hon och förläggaren torde uppgöra äfter hennes och förläggarens behag.

Gustaf Fröding.

Fritt gifvet för Syster Signe att själf kritisera äller låta G. F. rätta.

Framför texterna har Fröding skrivit:

Relatift färdiga och renskrifna stycken (dock oordnade).

Den fullständigaste samlingsboken (betecknad *C*) har först anteckningen:

Utkast och koncepter.

Detta häfte skänker jag Fröken Signe Trotzig att bruka som hon behagar.

Gust. Fröding.

En tredje, som jag betecknar *D*, har endast påskriften:

Utkast och concepter.

I *B* åter står följande bestämmelse:

Om något ur följande dikter intages i "Bonniers månadshäften" torde benäget vid slutet af stycket sättas en not med lydelse: "Ur en ofullbordad diktsamling Äfterklang och Egenklang" af Gustaf Fröding — äller ock kan ju noten sättas nederst på första sidan.

Vördsamt

Gustaf Fröding.

Ifall något stycke inflyter i "Bonniers månadshäften", torde korrektur meddelas författaren.

D. S.

Den bok, som jag lagt till grund för de färdiga dikterna, *A*, har slutligen på försättsbladet:

Återklang och Egenklang
af
Gustaf Fröding.

(*Följande utkast, koncepter, rubriker, etc. i denna bok tillhöra uteslutande mig,*

Gustaf Fröding.)

(*Jag förbehåller mig rätten att ordna följande stycken äfter eget val.*

Gustaf Fröding.)

Vadan dessa bestämmelser?

Fröding hade i aprilhäftet av "Bonniers månadshäften" 1909 låtit offentliggöra två dikter, *Benvenutos hämnd* och *Visdom*, de första på många år efter sjukdomen. Han rev helt enkelt ut ett par blad ur en av dessa konceptböcker och skickade in fröken Trotzig med dem till förlaget. Om de godkändes, skulle hon taga ut det honorar, som gavs. Han kände sig mycket upplivad av denna framgångsrika litterära affär, ty det arvode han fick var mycket stort i jämförelse med vad han tidigare varit van vid. Som han emellertid var omyndig, fick hans lilla företag på eget bevåg ett efterspel. Det inskärptes hos båda parterna, att Fröding icke var berättigad att göra affärer, vilka måste gå genom hans för-

myndare, och detta förargade honom. Det var därför han nu så energiskt betonade sin rätt att själv bestämma över sina skapelser och att de voro hans uteslutande tillhörighet.

Den nya diktsamling, till vilken dessa konceptböcker skulle mottaga materialet, fick som bekant aldrig färdig form, och icke heller hann Fröding slutgiltigt bestämma vad den skulle heta. Han antecknade flera olika förslag. I *C* bär första bladet följande påskrifter:

(Förslag till boktitel:)

Reconvalescentia.[1]

Dikter på Värs och Prosa

af

Gustaf Fröding.

I enlighet härmed kallade jag för *Reconvalescentia* de utdrag, som publicerades 1913 och som utgjorde ett slags generalnämnare av de olika textvarianterna, och har här bibehållit denna titel. Under den nämnda titeln har Fröding skrivit ned och sedermera strukit över anmärkningen:

Äfterklang, plagiat och annan andrahandsdikt torde läsaren med lätthet uppdaga.

I anslutning till dessa ord och titelförslaget finns

[1] Tidigare: *Rekonvalescent-dikter.*

det vidare en del anteckningar. Försättsbladet innehåller dessa:

(Förslag till en cykeltitel:)

Äfterbildning och ljudöfning.

(En annan dylik till en annan cykel:)

Reflektionsdikter.

(D: o.)

Hvarjehanda?

Anmärkningar rörande vissa delar af innehållet;

På nästa blad läses vidare:

(Förslag till cykeltitel och motton för en viss afdelning:)

Polemiska dikter.

"En krigares lofliga rätt att såra."
Viktor Rydberg.

En fånges olofliga lust att göra sig fri.
Förf.

Imitativa och experimentella dikter?

Följande blad har ytterligare följande anteckningar:

(Förslag till undertitel under cykeltiteln "Polemiska dikter":)

Auktoriteterna.

"Mr Bentham said: it is no matter!
but that mr Bentham said it, is no matter."
Byron.

(Ytterligare underrubriker:)

1) Den Medicinska.

2) Den theologiska.

3) Den juridiska.

4) Den filosofiska.

Ytterligare rubrik:

Allehanda dikter.

(tyglarne lämnas mera fria — polemik ej helt utesluten).

I *B* står den slutligen överkorsade titeln:

Äfterklang och Egenklang

af

Gustaf Fröding.

Det var på senhösten 1908, som Fröding började fylla sidorna i dessa böcker med utkast. Hans nyvaknade intresse var starkt och ihålligt, men endast en enda av de större planer han sökte utföra, vart verkligen fullbordad. Av de övriga föreligga dock ansenliga brottstycken, och en mängd smärre ting fick fullständig form — naturligtvis icke slutgiltig, ty för Fröding gavs det ju endast i undantagsfall en sådan, även sedan han låtit trycka sitt verk.

I vilken ordning de olika dikterna och utkasten kommit till, låter icke bestämma sig med någon säkerhet. Den anteckningsbok, som jag betraktar

såsom den tidigaste (*C*), är tillika den innehållsrikaste; att dikterna i densamma skulle ha kommit till i den ordning de stå är emellertid av många skäl omöjligt att antaga. Den innehåller, utom "diktämnen" och småre, varom anmärkningarna upplysa i detalj, följande dikter och utkast:

Kalle Dal (Kalle Dal och hans mor), Visdom, Den kufvade klanen, Hoppets väg och förtviflans, Om auktoriteter, Eigil Skallagrimsson, Den egna kraftens män, En isländings bön, Edgar Poe, Växtlif, Vinter, Kanhända, Lampans ande, Sonetter, Hvad är visdom?, Labiologen, Magister Blasius, Gök äller svala, Amblode, Montcontour på äldre dagar, Benvenutos hämnd, Litet Goetheana, Tviflet, Dinarsads ghaseler, Kloke Klock, Bibleams åsna, Tro och vetande, Förord på värs.

I *D* och *E* har Fröding sedan ämnat införa längre hunna bearbetningar av utkasten. *D* skulle som första stycke ha Magister Blasius, men endast titeln skrevs in. I stället följde några sånger ur Ghaselens makt, Stundom synes mig att jag förnimmer, Venéziansk stämning, Kalle Dal och hans mor, Från Värmland, Storstene Fjäll, Amblode, Gök äller svala, Eigil Skallagrimsson, Den egna kraftens män, Dumbomiad, Hoppets väg och förtviflans, Ljumhetens försvar och bitar av Magister Blasius m. m., alla i ytterst ofärdigt skick.

E åter visar sig beteckna ett senare stadium av omarbetning och färdighet. Dinarsads ghaseler, Växtlif, Vinter, Hoppets väg och förtviflans, Tviflet, Tro och vetande, inledningsdikten till ghaselerna (Om Dinarsad), Amblode, Om Eigil Skallagrimsson och Veneziansk stämning äro alla inskrivna i jämförelsevis avslutat skick. Den egna kraftens män, som följer därnäst, och Den kufvade klanen ha däremot icke fullbordats, och tomma sidor efter vardera beteckna, att Fröding varit osäker om, huruvida han skulle kunna avsluta dem utan ytterligare famlan mellan olika förslag. Detsamma är fallet med Ljumhetens försvar och Från Värmland. Några spridda småutkast finnas emellertid inte här.

B är senare påbörjad än de föregående. Den innehåller ingenting annat än en icke avslutad renskrift av Ghaselens och kvinnans makt (se närmare s. 62!).

A slutligen innehåller den längst fortskridna utredigeringen. Här har Den kufvade klanen ställts först — men till dess slutsång(er) finns bara ett blyertsutkast. Ghaselens makt, Växtlif, Vinter, Hoppets väg och förtviflans samt Tviflet äro däremot fullt detaljbestämda texter.

Tillsammans med böckerna ligger ett antal lösa blad, dels utrivna ur de förra, dels avrivna från ett block.

*

Vid utgivningen av denna frödingska kvarlåtenskap har jag tillåtit mig att vara inkonsekvent i flera avseenden. Huvudsynpunkten för mig har varit att söka meddela så mycket som möjligt och att för de intresserade möjliggöra en verklig inblick i själva diktarverkstaden utan att binda mig vid en absolut fullständighet i meddelan av alla anteckningar och ändringsförslag. För den stora allmänheten är det blott en mindre del av dessa ofulländade saker, som har värde, men denna del har inte här lämpligen kunnat isoleras från det övriga, vars tillgodogörande kräver större förutsättningar. Att åter redogöra för den blott delvis till mer eller mindre sannolikhet bestämbara kronologien i fråga om detaljerna av textutvecklingen, det skulle krävt oerhört vidlyftiga resonemang utan att ändå kunna ge ersättning för handskriftsstudiet. Att jag skulle lyckats hitta det absolut bästa sättet att meddela textanmärkningarna på, inbillar jag mig naturligtvis icke, och de hänsyn jag ansett mig böra taga till kraven hos olika grupper av läsare ha törhända varit inbördes oförenliga. Jag väntar därför kritisk snävhet från vissa håll, som alltid äro bättre vetande. En ringa tröst är mig, att vida anspråksfullare publikationer av färskaste dagtal, i vilka textkritiska och kronologiska spörsmål behandlas i resonerande framställning, till trots för den brett lagda formen icke dess mindre blivit

svårbegripliga och dunkla i ännu högre grad än vad som kan vara fallet med de texthistoriska delarna av denna volym, vilka dock kunna läsas både bekvämligen och obekvämligen. Ännu har jag icke funnit hos någon föregångare den för en utgivning som denna lämpade metod, varigenom den ”genetiska” utvecklingen av så utomordentligt krångliga texter som de frödingska lättfattligt och kortfattat skulle kunna framläggas i tryck. Att avstå från att ge fylliga exempel på hur Frödings in i det sista underbart rika och rörliga inbillning tumlade med stoffet, har synts mig orätt mot ett icke ringa antal läsare, och så har jag sökt gå en medelväg.

Jag har behållit den frödingska handskriftens stavning utan att ändra annat än dittografier och dylika fel.

*

”Reconvalescentia” av år 1913 mottogs av kritiken med verklig värme. Så skrev exempelvis Sven Söderman i ”Stockholms dagblad” (8 juni) en längre anmälan, där han särskilt dröjde vid de tre större dikterna. ”Samlingen inledes med en dikt, *Den kufvade klanen,* för vars räkning förf. direkt hänvisar till Walter Scott, och man börjar läsningen under suggestion av att endast ha att göra med en fri omdiktning ... Jag tror mig icke träda Walter

Scotts ära för när, då jag påstår, att han aldrig skrivit så karaktärsfulla och utsökta vers som Fröding i sin pastiche på honom, aldrig nått en sådan förtätning av stämningen eller så lyckats fånga ordet, att det lyser som bild. Dikten är i sin första avfattnings rapsodiska blixtljus och koncentriska fasthet ett för sig färdigt helt... Sagan *Ghaselens makt* är ett intressant ljudexperiment. Fröding har förut med virtuos konst behandlat denna österländska strofform... I föreliggande saga ger han inbillningen ännu friare tyglar, och likväl lyckas han nästan överallt fasthålla formens konstitutiva ljudkaraktär... Dikten rymmer även humor och kvickhet och några tankfullt sköna vers om sorgen och sorgens tröst... Det märkliga fragmentet *Magister Blasius,* som i sin tankegång sannolikt hör 90-talet till... Blasius' rimlekar och strofstumpar och till och med hans cyniska nidvisor mot auctoritatem Scripturæ, formellt beundransvärda efterbildningar av ålderdomlig svensk litteraturstil, äro insprängda med frödingskt tankeliv... Och de gripande visorna om *patro* och *matrona* torde ha ett ännu tidigare ursprungsdatum. Det är skada, att magister Blasius' historia icke hann bli färdigskriven — den innehåller uppslag och ansatser till ett stort verk och även i sitt sprängda tillstånd speglar den mer samlat än något annat stycke i denna efterskörd Frödings andliga

styrka och originella intellekt... det logiskt genomförda poemet *Vinter* med en pregnant poetisk bestämning av kylan... stroferna om den en gång väldige och vittberömde *Eigil Skallagrimsson,* som gammal och orkeslös motas bort från härden av hånfulla tjänstekvinnor och barn, en ypperlig skildring, byggd på endast en liten antydan i Eigils saga... en liten fantasi *Växtlif,* som ger intryck av att vara en intuitiv uppfattning av växtens förnimmelseliv."

I "Svenska Dagbladet" anmäldes boken av Fr. Böök (26, 27 och 28 juni), som bl. a. skrev: "Dessa Reconvalescentia ha, frånsett alla känslor av psykologiskt intresse och personlig pietet, ett så utomordentligt konstnärligt värde, att de ovillkorligen höra med i den frödingska diktskatten... de äro själfulla vittnesbörd om den besinning och den harmoniska kraft, varmed han förmådde ge uttryck åt sitt tanke- och känsloliv, även sedan sjukdomen lagt sin järnhand på hans väsen... Den i formellt avseende glansfulla och nästan fläckfria dikten *Vinter,* som står på jämnhöjd med Frödings bästa ting... De poetiska motiven i dikten äro icke nyuppfunna, men den idé, som däri uttryckes, är ny och visar, att Fröding även under detta sitt sista skede var mäktig självständigt tänkande och utveckling. Det finnes icke något poem i Reconvalescentia, som är utan

intresse.” ”Ord och bild” (1913, s. 436) innehöll en artikel av E. Apiarie, som likaledes var hänfört erkännande. I ett föredrag i Helsingfors 21 januari 1913 hade jag gett den första redogörelsen för Reconvalescentia; omarbetat, trycktes detta föredrag s. å. i ”Finsk tidskrift” och ingår nu i mina ”Frödingsstudier”, till vilka jag hänvisar.

*

Det finns bland dessa frödingska brottstycken en liten bit, som står i sammanhang med *Lampans ande* (s. 195). Liksom de allra flesta av dessa utkast ger den stämningen, icke gestaltningen. Den börjar med versen

Visan är flyende naiva

där Fröding ändrat ”flyende” till *det flyktiga.*

Så har han lämnat tre rader blanka och fortsatt eller rättare börjat om:

Visan är ej skapad till att skrifvas
sorgsen äller glad

ändrat det sista till:

sorgfull äller glad

och skrivit bredvid:

men att sjunga vemodsfull

skrifvas har ursprungligen varit *skrifva* och följts av rimorden *lifva*

naiva

som han antecknat ut på sidan i förväg. Så har han tänkt göra en ny förändring och påbörjat en ny fortsättning, i vilken ”liva” icke ingår:

sjungas, drillas af de ungt naivas

På denna vers följer den överstrukna

svingar den till blommorna

och därpå

sjunges, hvisslas fram

Åter har Fröding gjort en ny ansats och utan att börja om från början fortsatt med verserna:

svingad färdig fram från de naivas
varma läppar, när af lif de lifvas,
dansar den till ängarne [ä fr *blommorna*] *åstad*

I dessa ljuva och behagfulla rader, i denna bild av visan som en fjäril, symbolen av de ungas, glادas, friskas känsloliv, fjärilen som flyger från människan till blommorna på ängarna, själv en flygande blomma, uttrycker sig det vemodiga och rörande känsloliv som var grundstämningen hos Fröding under hans sista tid. Det skrivna var torrt, vissnat, dött för honom:

Visan är ej skapad till att skrifvas

Livet, ungdomen, det naiva — hur fjärran! Utan kraft att fullborda har mästarhanden rivit ut bladet ur den bok, där han börjat skriva ner sitt avsked till Dikten, stammande ord som en döendes sista.

Ruben G:son Berg.

DIKTER

DEN KUFVADE KLANEN.

(Se W. Scott.)

I.

Grå dagar från förr, hur I mulnen
för synen hos glömmande ätten,
I minnen från bärgen och slätten,
likt blomster I falnen och gulnen
för blicken från nutidens dörr.

Den ser ej gestalter i molnen,
grå rök från de kol, som förbrunnit,
är minnet af tid som försvunnit
— grå dagar, som kol I förkolnen,
grå dagar, grå tider från förr!

*

II.

Den store Glengarran är fallen!
Grå rök från de slocknande blossen
i ödsliga väldiga hallen
med murarnes mörknade kalk
omsveper de sörjande siste,
som följde den arflöse gossen
tillbaka till allt, som de visste
var kvar äfter allt, som han miste
— en död på en hög katafalk.

Där hvilar den knotige jätten
som velat med kamp in i döden
betvinga de vidriga öden,
som hårdt stått emot som en vall.
I ögon, som brustit, berätten
om blicken, som slog med förfäran
i envig för makten och äran
hvart mötande fiendeöga
— ett hugg öfver pannan den höga
berättar om högmodets fall.

Och flydd är den trotsige anden
och blodet är stelnadt i såren,
förblödt och förrunnet i sanden,
din makt, o Glengarran, är all!
Dock ses de förhärdade spåren
af viljan, som blodade tanden
i krig under loppet af åren,
på läpparnes hårda: du skall!
Och än har den kraftiga handen
om fästet på svärdet, som brutits,
fast grepp, som i döden har knutits,
i kramp, fastän blodlös och kall.

*

III.

Och grå som den mossiga rästen
af trädet, den ståtliga granen,
den siste druidiske prästen,
den älste i glesnade klanen,
besjunger dess forntida makt.

Och hårdt på sin årbräckta harpa
med strängar, som hota att springa,
han slår såsom svärdshuggen skarpa
från ättfäders ljungande klinga
och spjuthugg från ättfäders jakt.

*

IV.

Men sist ljuda strängarne veka
och tonerna slockna och kallna:
”vi stodo förstämda och bleka
för sydlänningslisterna fallna
i bakhåll för mörsaregapen
af Cumberlands mördande parc,
i vanmakt med händerna knutna,
förkrossade, stympade, brutna,
de sista som nedlade vapen
att lyda en annan monark.

En skog kan ej stå för orkanen,
vi äro de sista af klanen,
vi äro för alltid förskjutna
från hembygdens älskade mark!”

*

V.

”Den mäktige höfdingen sofver,
nu läggen på axeln muskötten,
nu träden i tjänst hos Hanover
och möten hvar strid, som I mötten
hvar strid, där er skickelsen ställt!
— men höfdingeynglingen stöden,
Glengarran, den arflöse gossen,
och släcken på härdarne glöden
och samlen ert bohag i trossen
och tågen till främmande fält!”

*

VI.

Än sker det af barden besjungna,
ny bragd följer bragd lik de gamla
ny klang följer än den förklungna
— de letande bokmännen samla
alltsamman i präktiga band.

Än kämpar den kufvade klanen,
berömd är den gamla tartanen
för bragder i aflägsna land
— Glengarrans med sönderslitna
tartaner, med väderbitna
och solbrända anleten hvitna
i Tibets och Afrikas sand.

*

VII.

Men landet, som förr i det forna
den bortsprängda klanen bebodde,
med ängarne, skogarne, kärren,
och insjön, där flickorna rodde
att mjölka de betande korna
till föda åt lekande barn,
hyrts ut af den främmande herren
från London som jaktmark åt klubben,
vid insjön fabrikerna torna
sig skyhögt, af skogen är stubben
det enda, som finns af det forna,
och borgen, där höfdingen bodde,
gjorts om till en papperskvarn.

* * *

GHASELENS MAKT.

En saga.

I.

Från Tusen och en Natt
är välbekant en Dinarsad,
som vid sin herres fötter satt
och hjälpte Shehersad
att blidka honom blid
i harem i en Österstad
i fordomtima tid.

En annan flicka sedan
min dikt gaf namnet Dinarsad
och diktat att hon burit
och sjungande besvurit
den långa, långa ledan
i harem i en Österstad,
och sökt att vara glad
i något annat herrskarhem
i någon annan stat
hos någon annan potentat,
jag säger icke hvem.

*

II.

I kännen till den dårande ghaselen?
Från Orientens harem kom ghaselen
att ock bedåra Europas länder
med återljud, som alltid återvänder
melodiskt mjukt i dårande ghaselen.

En lag den lyder, men den fria nycken
omformar ofta lagen i ghaselen
hos Dinarsad, som följer egna tycken
att smida hvad hon vill till vackra smycken,
af återljudens välljud i ghaselen.

*

III.

På bädden låg den vredgade sultanen,
när Dinarsad slog cittran till ghaselen.
Alltmera mild och nådig blef sultanen,
förförd af mildt bedårande ghaselen.
Snart slumrar tyst den stormande orkanen,
som kom hans röst att stammande befalla:
"låt alla dö, slå hufvudet af alla!"
Men Dinarsad slog cittran till ghaselen
och stormen vek för suset af ghaselen.

*

IV.

Då vill slavinnan åter tända hatet
och leka vågsamt litet lek med hatet
och Dinarsad vill sjunga det, som stinger
med litet gift från taggar i ghaselen,
och skarpt hon cittran slår med listigt finger.

Se drufvoklasarne på silfverfatet
i sorbetsvalkan öfver marmorbordet.
Sultanen ler och synes glömma hatet
— då gjuter flickan giftet i ghaselen
med tagg, som stinger och är dold i ordet,
än här, än där, i dårande ghaselen,
tills herrskarn ropar, stampande af hatet
till sin evnuck: "slå hufvudet af alla,
dränk alla kvinnor, jag förgås af hatet,
dräp Dinarsad och allt, begraf ghaselen,
förklara krig!" — så ropar vildt Abdallah.

*

V.

Men Dinarsad, som blott vill tända hatet
och pröfva litet kraften att befalla
så där i smyg med makten af ghaselen,
med nya välljud söker tämja hatet
hos tigern i den rytande Abdallah.

Kalifen lyssnar åter till ghaselen,
betraktar drufvorna på silfverfatet
och säger lugnad till sin Kislar-Aga:
”nej, icke en må tagas nu afdaga,
mig smaka drufvorna, men icke hatet”
— sultanen teg, besegrad af ghaselen.

*

VI.

Då griper Dinarsad en lust att skratta
åt detta lustiga och rent besatta,
när tjocke Kislar-Aga står och vaggar
halft lyssnande till ljudet af ghaselen,
vill säga något, men han bara traggar
på samma tema, bara står och traggar:
”slå hufvudet af alla? Ingen?” — kan ej fatta,
fastän han lydigt lyssnar till ghaselen,
hur det är fatt, han står där än och traggar.

”O höge herre, sådan är ghaselen,
en ros med gift och doft och blod och taggar!
— men oftast helar dock till sist ghaselen,
hvad vet en Kislar-Aga om ghaselen?”
— så hviskar flickan till sin höge herre,
— evnucken vaggar än och ändå värre
och mumlar traggigt om och om igän:
”af alla? ingen?” och han står där än.

*

VII.

”En Kislar-Aga är nog värd att skattas
så af Kalifen som af kvinnoskaran,
på dina bud han dränker, hvem du vill,
han vänjer oss att lugna möta faran,
en båt, en lagom säck, en sten därtill,
hans mun är blodröd såsom rosenknoppen,
som satts till prydnad midt i mockakoppen,
han har med oss ett roande besvär
— dock fattas något, något si så där.

Han kommer till oss, gör en lek, det skrattas,
han smeker oss rätt väl, men lusten mattas
af någonting, du vet, så där, så där
— den gode Kislar-Aga, något fattas,
som kvinnor älska si så där, så där,
och af Kalifen äges och så där,
men rår ej för, o herre, att så är.”

Den tjocke går och dräktens pärlor blänka,
men flickan kan ej låta bli att tänka
på någonting, som är så där, så där.
Kalifen mumlar än och än han tiger,
tills tydbar tanken till hans läppar stiger:
”ja, kärlek, säckar, sten och si så där.”

*

VIII.

Men Dinarsad vill njuta flera nöjen,
hon vet ghaselens värkan på sultanen,
men önskar dristigt le än flera löjen
och drifva skämt med rådet i Divanen
och med sultanens vise storvisir.
Hon hviskar sakta: "kalla hit divanen,
vi döljas lätt för männen i divanen,
med detta draperi af silfverskir."

*

IX.

Divanen låg. Högtidlig var turbanen,
som täckte storvisirens kala hjässa,
högtidligt stämdt låg rådet i divanen
med allvarsamma miner, alla dessa
i tystnad lågo, väntande sultanen,
och hörde knappt den börjande ghaselen.

Sultanen kommer ej och storviziren
begynner tala: ”hvad är nu att göras
med fångarne, som låtit sig förföras
af Abul-Kaz, den fängslade emiren?”
— så frågar vist den vise storvisiren.

Nu Dinarsad göt vanvett i ghaselen,
en vanvettstjusning dröp hon i ghaselen.

*

X.

Och storvisiren börjar plötsligt stamma
och litet virrigt på turbanen vrida
och hela rådet i den allvarsamma,
högtidliga divanen vid hans sida
begynner känna kraften af ghaselen
— nu stärkes mäktigt ljudet af ghaselen.

Då lyfter storvisiren på kaftanen
och ropar hest och fnoskigt: ”hit med kransar!
korán! korán! en visa är koránen!”
Och storvisiren stiger upp och dansar
i samma tempo, tempo som ghaselen.

Och sin turban bortkastar storvisiren
och säger ”tvi!” och ”fästen, som I firen,
är icke Hamadán, men Backosfästen,
låt ösa vin ur fat, låt bara ösa,
jag är den gamle Dionysosprästen
och äger skatter nog att allt förslösa

af allt som morgonrodnadsljufvast glöder
af vinets ljufhetsmängd i norr och söder!
giaurerna! vi äro deras bröder
i vin och vänskap, ös, blott ös, låt ösa!
och hvad är uppror? fångar? släpp dem lösa!
låt hemta Abul-Kaz, min vän emiren!"
— så sjunger under dansen storvisiren.

*

XI.

Och hela trossen af kalifens trälar,
som höjts till furstar af en nådig nick,
likt storvisirn, med lika tunga hälar
i samma tempo, tempo, samma skick
nu snurra rundtom, ropande på kransar,
och som dervischer äro de till sinnes
men likna också Frankrikes dansöser
i hejdlös cancan, hvilken gördeln löser.

”Hej, bort med trasan, trampom på turbanen
och alla värdigheters band och svansar
och all den ära, som af paschan vinnes
hos turken, ryssen, franken och romanen!”
Och som dervischer och dansöser dansar,
i tunga tempo, tempo, tempo dansar
den äljest högst högtidliga divanen
— där ser man hela makten af ghaselen.

*

XII.

"Hej ho, käre bröder
af Bellman i norr,
och minns, käre bröder,
det bränvin af norr
dolmetscharen bjöd er
och punschen af norr,
kylig och torr!

Snurrom rundt, renegater,
pastor, pop och pater,
som blifvit bej,
hej!
Kaftanerna opp,
hopp!

Kalifen har Schejtan fört bort,
lifvet är kort,
sök tröster, där tröst är att finna,
låt vinet rinna,
låt fisken i spisen förbrinna,

slakta svin,
drick vin.
Af svin bli vi vackrare ting,
i ring
sving!"

Nu fradgar det spott omkring tänderna,
nu dansar divanen på händerna
i vanvettets rytmiska takt,
förförd af ghaselens makt.

*

XIII.

Kalifen söker le åt det, som lekes
af Dinarsad med cittran och ghaselen,
men litet medlidsamt och förödmjukadt,
och själf den kloka Dinarsad bevekes
att suga ut det vanvettsgift hon brukat
som tjusningskraft i dårande ghaselen
och dryper lugn och sansning i ghaselen.

*

XIV.

Turbanbetäckt är storvisirens hjässa,
han talar vist och med sitt kalls grandessa.
Divanen lyssnar till hans visa tal,
turbanbetäckt och icke mera kal.
"Med sinnesro må fångarne förhöras,
men till en bättre boning må de föras,
om nåd kalifen önskar emot dessa
och sänd en vänlig helsning till emiren"
— så talar vist den vise storvisiren,
förklarar så divanens rådslag slut
— med värdigt allvar tåga alla ut.

*

XV.

Kalifens leende är mörkt och mulet:
är skämt Kismét, är gycklet lyckohjulet,
som kastar allting rundt, som synes tungt,
med litet gyckel, skrattande och ungt?

Är ock han själf då endast hel och hållen
en lustig lekboll, äfven han, för denna
matthvita hand med litet färg af henna,
en boll, en kastboll, blott kautschukbollen,
lätt rullad om af någon kvinnosula,
lätt kastad ut bland narrarne på torgen
att rullas, kastas och beles en smula
— så grubblar tviflet, förebud för sorgen.

En ensam tiger, tämjd af tämjarinnan,
i någon djurgårds äfterhärmda kula,
är detta han, en tiger, tämjd af kvinnan?
På nytt det dolskt och grymt och djuriskt fula
hemskt lysa [!] i pupilln och ögonhinnan,
de gula kinderna bli mera gula,
kan tviflet botas, finns det bot för sorgen?

*

XVI.

Sultanen grubblar: lidandet och nöden,
ett nyckens lif, med hån släckt ut i döden,
likt sykomorens, hvilken mist sin saf,
är det Kismét, som leder våra öden,
likt vanvettsdansen kring en öppen graf?

Vi kastas ut som rosorna ur korgen,
halft vissnade att vissna helt i döden
— hur starkt än forsa blodets friska flöden,
de sina ut och när vi mistat stöden
för tro och hopp, är nästan tröst i sorgen.

Hvad hjälper sången, midt i allt det bittra,
o Dinarsad, vid ljudet af din cittra?

*

XVII.

”Du säger sannt; mot kval är tröst i sorgen,
och själfva tviflet botar den för mången,
men äfven sorgen tröstas dock af sången,
när den i kärlek sjungs att lindra sorgen,
till spel af harpan, cittran äller lutan.
Musiken ägnar sig att söfva sorgen
hos hyddans son som herskaren i borgen,
gån ej till sorgens läger den förutan!

Men äfven leken kan en sorg förjaga,
om också endast för en liten stund,
och äfven sorg af djup och ej alldaga
kan leken häfva för en kort sekund
— en kort sekund af ögonblick, som ila,
ett något litet af en liten hvila.

Dock svår att bota är den tunga sorgen,
den sjunges bort för flyende minuter,
när någon vis och mäktig ande gjuter
en glömskans drycks hugsvalelse för sorgen
i någon sång, som sjungs att lindra sorgen:
dock återkommer ändå ofta sorgen —
har väl ghaselen allmakt öfver sorgen?”

*

XVIII.

”De svälla, de sjuda
i källornas fång,
de böljor, som bjuda
dig svalka en gång.

De söfva, de ljuda
i sorgernas sång,
de ana, de buda
om lycka en gång.

Om stiga du kunde,
fast vägen är lång,
till himlen, den sjunde,
du stege en gång.

Där Gud skall förbjuda
hvart fängsel och tvång
för houris att skruda
sig af med sin guda-
befallning en gång,

där houris dig buda
en salighet lång
och älskande bjuda
dig kyssar och sång."

*

XIX.

”Men hvad är sång om salighet för sorgen?
och Dinarsad vill häldre dela sorgen.
— Om ock det gifves balsam i musiken,
för svagt, för matt min stackars visa låter,
nu gråter Dinarsad, på sång besviken.”
Kalifen veknar, när slafvinnan gråter,
förnimmer själf en liten tröst af sorgen,
men äfven själfva sorgen tröstas åter
och sist bortdomnar långsamt äfven sorgen
till hälften trött af tröstande musiken.

*

XX.

Jag säger ej, ty hvartill det skall båta:
o sångerska, var åter glad,
men önskar icke se dig längre gråta
för mig och dig, o Dinarsad!

”Ej gråter jag likväl för endast denna
min sorg och din, som är mig van,
jag gråter ock för det att ej mer känna
min cittras makt, o Stor-Sultan!”

Den kännes väl, om också något felas,
att komma helt en tröst åstad;
dock ger den mera tröst, när sorgen delas,
så gråt ej mer, o Dinarsad!

Du är mig kär, om ock du än syns likna,
min hvita dufva, än min svarta svan,
vi höra samman, glada som besvikna,
en skön slafvinna och en stor sultan!

*

XXI.

"Nu är du trött på allt det enahanda,
som är min egen, ej ghaselens brist,
jag känner alltför väl ghaselens anda,
ett enda träd, men icke enahanda,
med olik fågelsång på hvarje kvist,
och nästa natt vill Dinarsad
ge bättre ton åt hvarje rad!"

Så låt oss somna, du behöfver hvila
ditt vackra hufvud, som så när du mist,
om icke, klokt begagnande din cittra,
du frälste det från Kislar-Agas bila
med kvinnotjusning, ledd af kvinnolist,
och all den fågellek, som du kan kvittra,
och medsorgs balsamdoft från friska blad,
som du kan ge, o Dinarsad!

*

XXII.

Och nu är natt och tyst i herskarhuset
— när Dinarsad med silke skyler ljuset,
matt lyser fingersmyckets ametist.
Nu är sultanens tiger åter fången,
men hvad är fullt betryggande och visst?
Men tröSten råder dock för denna gången,
sultanen somnar, Dinarsad och sången
och allt, som hörts, är söfdt i ro till sist.

* * *

VÄXTLIF.

Jag sof ej, men låg såsom sjuk till sängs
och trodde mig nära nog drömma
mig vara ett blomfält, en vanlig ängs,
en vanlig att se och förglömma.

Jag tänkte ej mänskliga tankar just,
men kände det vekliga svaga
af morgondrömmande blommors lust
att njuta och lust att behaga.

Då kom som jag tror af små barn en flock,
de började bryta och draga
— jag led ej, jag smärtades ej, men dock
jag kände ett vemod betaga
min själ af att vissna till torrt, till torrt,

men kunde ej vredgas och klaga,
mig tyckes att lif är för blommor kort,
men liknar ju endast en saga
om dvalan att vissna i höstar bort.

Den sagan jag drömde, emedan mitt lif
bortflyter i svaghet likt växters,
allt kött är som hö, är som säf och sif,
så läses i bibeltexters
bestämmande ”är” och ”var” och ”blif”.

* * *

VINTER.

Jag älskar ej, men börjar akta kyla,
jag älskar ej, men börjar akta hårdt,
för lätta falla flingorna, som skyla
den räst af lif, som höstar härjat svårt.

Se, drifvan hårdnar, insjön bottenfryser
och hårdt af isig kyla blifver allt,
kall isen, drifvan, kallt det drifvan hyser
och kallt mitt eget väsen, isigt kallt.

Må iskallt blifva allt det alltför ljumma
i allt, som halft är välment, halft är svek,
må isen kyla hårdt och rakt det krumma
hos hvarje själ, som varit alltför vek.

För vekligt slingrande jag själf har smugit
kring allt, jag mött, och ej förmått mig tro
att jag förfalskande och dolskt har ljugit,
att icke ock i mig en orm haft bo.

Kanhända isig kyla är det sista
omslingrande fördömdes hopp
— när lifvets ljumma sista flämt de mista,
är kvar en liflös, plågbefriad kropp
i något isflak, fruset fast vid isar,
granitlikt hårdt vid någon liflös ö,
där ingen talar, inget märke visar,
att någon där måst lefva och måst dö.

Men gifver köld blott styrka åt det sjuka
och kan förnyad varmtids friska tö
till nyfödt lif det hårdnade uppmjuka
ur tusenårig istids is och snö,
så vakne det att icke mera dö!

* * *

HOPPETS VÄG OCH FÖRTVIFLANS.

"Är ock lyckan fjärnt belägen,
lång och lång och sträfsam vägen
ock, när den i tro beträds,
ifrig, ifrig, trägen, trägen,
gå dock vägen,
hoppas, tro, åt målet gläds!"

Dikt och sägen,
tycks mig, ägen
I till sannt bland sannt, jag räds,
att när något sannt I sägen
detta sannt med osannt späds.
Mig tycks ingenstäds belägen
ofta lyckan, lång är vägen,
vägen lång till ingenstäds!

* * *

TVIFLET.

Kanhända? Kanhända?
de frågorna, sända
till svarare, vända
tillbaka till tviflet hos mig,
besvarade ofta med: tig!

Det vissa, det kända,
för mången som kallas profet,
för mig är: kanhända,
kanhända jag tror att jag vet.

* * *

MONA LISA.

Mona Lisa, Mona Lisa,
ingenting jag kan
gifva dig om ej en visa,
men tillräckligen dig prisa
kan blott annor man —
vänd dig till en ann!

* * *

TRO OCH VETANDE.

Dumbomiad.

Hur förena tro med vetande?
Frågan lär ju vara viktig,
kräfva starkt arbetande,
mycket ifrigt letande.
Dumbom, något oförsiktig,
svarar: "jo, när tron är riktig,
är den vetande."

*   *   *

AMBLODE.

I.

Amblode, afblode tiger
och blek är Amblodes hy,
men stundom till anletet stiger
en blekröd och flyende sky.

Amblode, blekblode sitter
och slipar med underlig min,
hans blick är förtviflad och bitter,
hans mun skarpt skuren och fin.

Gestalten är ståtlig och präktig,
hans hår är som ljusgult lin,
hans panna är höfdingemäktig,
men läppen förvriden till grin.

Hans haka är höfdingeskuren,
hans mun är höfdingelik,
han liknar örnen i buren
och vikingen fångad i vik.

Han sitter och slipar och slipar,
det synes oss vara en knif.
Kring läppen det tungsinnt lipar
— kanhända det gäller ett lif.

Han lyssnar, kanhända till dödning,
till draug och till underjordsfolk,
han löder, kanhända hans lödning
gör färdig en dödningadolk?

Amblode, sjukblode ströfvar
i näjden på sällsamt sätt
— hvad Amblode hemligt föröfvar
vet ingen af Amblodes ätt.

Går Amblode om för att öfva
en hemlig och grym bedrift
att någon till döden söfva
med hemligt bedöfvande gift?

Går Amblode kring för att leta
örter i enslig näjd,
är hans önskan att veta
hvad duger till mordisk säjd?

Han letar, hvad än honom lyster,
hans blick är stålgrå och kall,
hans uppsyn är hård och dyster,
när han vistas i ättmöns hall.

Ej Amblode synes att mattas
af hinder som Amblode mött,
blott ett synes Amblode fattas,
blott blod — det gör Amblode trött.

De bleke, de äro att frukta
och Amblode är oss för blek,
för sällsamt hans vägar bugta —
söker han dräpa med svek?

Må Oden Hin Godan hugsvala
den tigande Amblode väl
— men säg oss, du skådande vala,
hvad döljes i Amblodes själ?

Må Oden Hin Godan låta
för oss och Amblode gå väl
— men tyd oss den skrämmande gåta,
som döljes i Amblodes själ!

Må Oden Hin Godan bevara
Amblode och Amblodes ätt
— men, skådande vala, svara:
ha vi äller Amblode rätt?

Är ej Amblode
den onde som vill hämnd
och vi de gode
som lyda drottn och nämnd?

*

II.

Amblode lyssnar,
hör
Asars hat,
vaners likgiltighet,
alfers gyckel,
draugars, dödas
hån,

lefvande mäns
tankars
hathån.
Ensam niding
Amblode är,
vet ej annat
än
slipa knifvar,
leta örter,
hämnd,
hat.

*

III.

Skulder kanske råda
öfver båda,
oss och honom,
skonom
därför denne —
skulder kanske råda
öfver båda,
oss och denne,
skulder kanske råda
öfver trenne,

denne, oss och annat allt
med gestalt.
Oden, skåda
ned till oss och tryggadt lif
alla gif!

* * *

ANMÄRKNINGAR

DEN KUFVADE KLANEN. Sid. 3.

Texten här efter A. I A ha inga andra rättelser vidtagits än dessa obetydliga:

II. v. 4 *mot* ä t *med*
» 5 *Där samlas* ä t *omsveper*
» 8 allt *det* ä t allt *som*
» 26 *med dråp i den hängångna* ä t *i krig under loppet av*

Tre sidor äro sedan lämnade blanka för slutsången (eller -sångerna). Därav är inget annat inskrivet än kladden till de första elva raderna:

VIII.

Det är bal, det är dans på Balmoral slott,
det är ton af Sir Walter Scott,
och högtidlig går reelen i vanlig stil,
det är fästligt och stolt i den furstliga sal,
men därute på planen är folkets bal
och Victoria vill skåda en folkets reel
ej blott reglementeradt banal.

Och en trupp af Glengarrans, som just står på
vakt,
är bekant för gehör och för takt
— ett kommando: Glengarrans, gif akt,
framåt marsch, dansa reel!

Texten i E är den fullständigaste, möjligen rent av fullbordad. Den uppvisar följande varianter:

Närmast titeln står: (*Se W. Scott m. fl.*)

I. v. 1 *förr hur* ä t *fordom*
» 5 *nutidens* ä t *nudomens*
» 10 *tid ifrån* ä t *tider från*

De tio verserna äro ej uppdelade på strofer.

II. v. 4 *mot* (A med)
» 5 *Rundtom stå* (A omsveper)
» 6 som *förde* (A som följde)
» 7 och 8 i A motsvaras i E av
till allt som var kvar, det han miste
» 13 hårdt *honom mött* (A hårdt stått emot)
» 16 i *kampen* för (A i envig för)
» 21 *har* (A är)
» 22—27 i A saknas i E.
» 28 *men* än (A Och än)
» 29 och 30 i A motsvaras i E av
fast grepp om den brutna claymoren

III. v. 3 och v. 4 ha i E bytt plats.
IV. » 11 och v. 12 ha i E bytt plats.

I E äro II—V sammanförda som andra sången, VI nämnes III och VII alltså IV.

VI. v. 9 *i* (A med)
VII. » 3 *skogarne, ängarne* (A ängarne, skogarne)

Som fortsättning och avslutning följer i E:

V.

»It is moral bal
at Balmoral»
i reglementerad stil.
Det är tråkigt och stelt i den furstliga sal,
men därute på planen är folkets bal
och the Queen vill beskåda en reel.

Och en trupp af Glengarrans, som just står på vakt,
är bekant för gehör och för takt
— ett kommando: »Glengarrans, gif akt,
framåt marsch, dansa reel!»

Hvilken syn att få pojkar att skratta,
när de broddade sulorna slå
emot slottsplanens nyklippta matta
on the tip-thoe, the tip-thoe, the tip-to-to,

Hvilka lydiga krigareminer,
hvilka ärr under mössorna blå!
Huru godsint och ärligt det skiner
ifrån ögon, allvarliga grå!

Se, hur kinderna, runda och spända
och af krigstågen bruna och brända
tuta låten löjlig och gäll
of the peaprochs — the peaprochs — the pea-
prochsgnäll.

Hvilken syn att få pryda att skrämmas,
dessa röda och knotiga knän,
hvilken syn att få damer att skämmas
från det råa och bondiska hän,
när de broddade sulorna slå
vid säckpipans gnällande stämmas:
»dansa reel on the tip-thoe, the tip-thoe-to».

*

Då sade en dandy af sviten
med en själ för en drottning för liten:
»Denna syn skulle gladt Walter Scott,
om han sett den blott.» [1]

[1] En icke fullbordad ändring lyder:

om han sett denna galenskap blott.
Väl är sannt, Walter Scott humoristen
skulle skämtat och dansat åt peaprochens låt,
men dock som jakobitisk kristen
i allt givit bifall däråt.

Men den sista af Stuart-Hannover,
som har härskat från Orkney till Dover
och därtill öfver Albions allt,
hon log, men hon log litet kallt.

Lady Victory, Emperess and Queen
fick en allvarsam, undrande min,
när hon svarade: »forntiden sofver
såsom bin inom vinterns alkover,
men den lefver ändå liksom bin,
jag är Stuart såväl som Hannover
och i mig lefver än det som sofver
'of Stuarts' likt sofvande bin.

Från Glengarrans ock jag äger anor
och Glengarrans ha följt mina fanor,
[de ha lydt mig som]
jag har lydts såsom visen af bin
— gif Glengarrans ett godt fat vin
af en drufva — stark! — ädel! — och fin!»

VI.

Nu ligga Glengarrans och dricka,
en kredensande skrattande flicka [1]
tappar vinet vid Balmorals dörr.

[1] Två överkorsade rader lyda:

som är klädd i den gamla tartanen
och är dotter och gunstling till klanen

När de tala om forntida dagar,
de beskrattade, glömda, förklungna,
under skrattandet ännu det klagar
likt en svårmodets klang från besjungna
grå dagarne, grå tiderna förr.

D har ett utkast till åttonde och nionde sången, vilket i allt väsentligt överensstämmer med vad som betecknats som V och VI i E; det är tidigare än detta och har i slutet endast vissa ord i raderna utskrivna. Jag antecknar varianterna:

v. 36 och 37 motsvaras i D av
öfver Kanada, Indien och Kap
och därtill öfver Englands allt
» 39 fick en allvarsam, *omodärn* min
» 40—43 motsvaras av
det förgångna förklingande sover

Utkastet till 51—59 lyder:

Glengarrans sitta och dricka
en kredensande flicka
en dotter af klanen
vid Balmorals dörr
de tala om forna dagar
under leendet ännu det klagar
om dagar som förklungna (?)
grå dagar, grå tider från förr.

Den äldsta redaktionen av diktcykeln finns i C. Där var titeln ursprungligen *En kufvad klan;* senare har denna ersatts med:

Den kufvade klanen.
(*En gren af Macdonalds*)
Reminiscens från W. Scott m. fl.

I texten bär klanen också namnet Macdonald[1]; blott på två ställen har Fröding senare ändrat namnet till Glengarran. I omfattar i C samtliga sju sångerna i A; II börjar med »It is moral bal.»

Varianter:

I. v. 4 *blommor* ä t blomster
» 5 *från* ä t *ur*
» 10 *grå tid ifrån*
II. » 4 *mot*
» 5 *Rundtom stå* de
» 6 som *förde*
» 7 och 8 motsvaras av
till allt som var kvar, som han miste
» 10 *knotige* ä t *väldige*
» 13 motsvaras av
som mött honom hårdt som en vall
med listens och kraftens: du skall.
» 20 *Väl* ä t och
» 21 *har* stelnat

[1] Detta visar, att den någonstädes framställda hypotesen, att Fröding skulle inspirerats till denna diktcykel av namnet Glengarran, icke har hemul för sig.

II. v. 22—31 ersättas av:

[*men än griper hårdt i claymoren* ä t]
men [*ännu* ä t *än gör* ä t] *än har den kraftiga handen*
fast grepp om den brutna claymoren
i kramp, fastän blodlös och kall.

III. v. 1 [*Nu* ä t] Och grå som den mossiga [*stubben* ä t] rästen
» 2 [*som varit* ä t] av trädet,
» 3 *står barden, den lutande gubben*
» 5 *och sjunger om* ä t *besjunger en*
» 9 *rostiga* klinga
» 10 *spjuten* ä t spjuthugg

IV. » 1 *snart* ä t *sist*
» 4—6: *i bakhåll för mörsaregapen*
och sydländningslisterna fallna
mellan dessa båda verser har Fröding senare skjutit in
af Cumberlands mördande parc
» 8 saknas i C.
» 12—14 motsvaras av:
om också fast rotad och stark,
vi äro [*de* ä t] det sista af klanen,
det krossade, stympade, brutna,
vi äro för alltid förskjutna
[*från hembygdens älskade* ä t] bortsprängda från hembygdens mark.

V. v. 5 där [*prins Charlie* ä t] er skickelsen
» 6 [*för främmande fursten, men* ä t] men höfdingeynglingen
» 7 [*den ensamme* ä t] Glengarran, den

VI. » 1 *Nu* ä t Än
» 8 för *stordåd* i *främmande*
» 9 [*och MacDonalds med kläderna slitna*] ä t Glengarrans med väderbitna
» 10 saknas i C.

VII. » 3 skogarne, [*bergen och* ä t] ängarne
» 4 flickorna ä t *kvinnorna*
» 6 föda för [*vuxna och* ä t] lekande
» 7 *det ägs af* ä t hyrts ut åt
» 8 *för* ä t åt

GHASELENS MAKT. Sid. 11.

I A, vars text här blivit följd, är den ursprungliga titeln

Ghaseler
Om och af Dinarsad

Inledningsdikten bär utom siffran I även en titel: *Om Dinarsad,* och före II står titeln *Ghaseler med variationer och afbrott.*

I B, där cykeln ej föreligger fullständig, har den först hetat blott *Ghaseler* och ursprungligen

började med II, vilket tycks visa, att B är en tidigare avfattning än A och påtagligen den första renskriften av dikten. Sedermera har Fröding på det tomma olinjerade första bladet inskrivit I under titeln *Ur »Dinarsads ghaseler»*, vilken ändrats till först *Ghaselens makt* och slutligen *Ghaselens och kvinnans makt.* I C (äldst) har Fröding från *Ghaseler* övergått till *Dinarsads ghaseler* och i E (därnäst), där Fröding vid första sången (= II) anmärkt (*Hela cykeln förkortas och koncentreras så vidt möjligt — bör värka ständigt återljudande, men ej töligt*) från den sistnämnda, som överkorsats, till *Hur Dinarsad gick tillväga.* D har blott utkast till I och XX.

I föreligger i fyra av de fem böckerna; äldst är utkastet i D, därnäst kommer en utskrift i E, som har anmärkningen: (*bör förbättras och sättas före ghaselerna*), så B och slutligen A.

Det allra äldsta utkastet endast anger uppräningen:

Från »Tusen och en Natt»
som vid en herres fötter satt
att hjälpa } stackars Schehersad
till hjälp åt }
att blidka honom blid
är välbekant en Dinarsad
från fordomtima tid

I omarbetningarna sedan återkomma alla de värser, som ingå i avfattningen i A, varvid Fröding kastat om ordningen mellan dem fram och tillbaka, här och där satt in eller tagit bort ett ord, allt eftersom melodin tyckts honom bättre som tre- eller som fyrtaktig. I B är efter v. 14 insatt

och frälsa sig till lif och lem

som icke återfinnes någon annanstans.

Varianter, mellan vilka Fröding haft ytterligt svårt att bestämma sig, äro

v. 3 vid [*sultanens* ä t] *kalifens* (ännu i B)
» 4 [E och hjälpte] [B och hjälpte ä t till hjälp åt] stackars Schehersad
» 18 D jag *vill ej* säga hvem
jag *känner icke* hvem = E
B jag *säger icke* hvem A jag [*känner* ä t] säger icke hvem

II. C har v. 1—10 alldeles som i A; v. 8 visar varianterna

[*hos* (ä t *af*) *en poet, som* ä t] hos Dinarsad

Dessutom finnes en elfte vers:

[*ja stundom ock* ä t] *men ock af nyck ge missljud åt ghaselen*

I kanten är tillskriven en påbörjad tredje strof i något skiftande ansatser:

Och är hon icke helt behärskarinna
och äro stundom stygga ljud att finna
dock ljuder icke alltid hos Dinarsad
Dock är hon ej fullständigt härskarinna
af allt som ryms i ramen af ghasel
så minnens
och äro äfven stygga ljud att finna
hos Dinarsad

E = A; varianter: v. 7 *stundom* ä t *ofta*
» 8 *hos* ä t *för*

Den nyss nämnda frikantsanteckningen i C har här vuxit ut till en självständig sång, numrerad II. Av denna finnes dels en sedan överkorsad kladd till de nio första verserna, som med smärre ändringar återuppstod i en också till slut överkorsad utskrift, som sedan följer:

Och är hon icke helt behärskarinna
af allt, som ryms i ramen af ghaselen,
och äro stygga fel att ofta finna
hos Dinarsad och cittran och ghaselen,
— så minnens: Dinarsad är en slavinna,
ej öfvermänniska och öfverkvinna,
som knappt kan fela äfven i ghaselen,
om någon gång hon roas af ghaselen.

Och ej en [ä fr *ingen*] seger är det lätt att vinna
af en, om också mycket klok, slavinna,
en seger öfver, genom, i ghaselen.
Men äfven Dinarsad förmår att hinna
ett mått af makt med makten af ghaselen;
ty från sin barndom känner hon ghaselen.

B: v. 10 *för* A *af*
III. C: v. 3 *till milda tankar veknade sultanen*
» 5 *Nu* A *Snart*
» 6 [*som vreden röt: slå hufvudet af alla* ä t] som kom hans röst att [*stampande* ä t] stammande befalla
» 8 *men* ä t *ty*
» 9 [*ty vreden* ä t] och stormen vek för [*segrande* ä t] suset af
E och B = A.
IV. C: v. 1 *Men Dinarsad vill* [*glädja* ä t] *roa sig* [*åt* ä t] *med* hatet ä t Då vill slavinnan åter väcka hatet
» 4 gift [*och* ä t] från
» 9 då *dryper* A då gjuter
» 10 [*en* ä t *och* ä t] *med* tagg som stinger [*ligger* ä t] och är
» 11 *smekande* A dårande
» 12 *i hatet*
» 15 *häng* ä t *dräp*

E: v. 9 — då [*stinger* ä t] *gjuter*
» 10 som [*sticker* ä t] stinger
» 11 = C

B: v. 1 *Men Dinarsad vill åter väcka*
» 8 *Den mörke herskarn* synes glömma
» 9 = C

V. C (som förenar A: s IV och V under siffran III):

v. 1 som [*icke älskar* ä t] blott vill tända
» 2 och *endast älskar att i smyg* befalla ä t
och } pröfva litet *makten* att befalla
att }
» 3 [*med lekfull*] *med tjusningen som döljes i ghaselen*
» 4 söker *lindra*
» 5 *saknas*
» 6 *sultanen*
» 7 *skall du afdagataga* ä t A må tagas nu af daga
» 10 *jag älskar* ä t mig smaka
» 11 *lyssnar, seger vann* ä t teg, besegrad af

E: v. 3 = C ä t så där i smyg med makten i ghaselen
» 4 = C ä t = A

v. 5 *hos den* [*så* ä t] *helt nyss vildt rytande Abdallah* ä t = A

» 6 = C

B: v. 1 *Men* ä t *Dock*

» 6 = C ä t = A

Ett lösrivet blad i C innehåller allra första utkastet. Dess första rader avvika från de senare utskrifterna:

[*Dock* ä t] *Ja ock det dumma, ja det riktigt platta,*
det riktigt tokiga och rent besatta
kan sjungas [*med* ä t *vid* ä t] *väl i* [*lju . . . af nycken* ä t] *hos ghaselen,*
när tjocke Kislar-Aga står och vaggar

. . . .

VI. C (där den bär numret IV):

v. 2 åt *allt det tokiga* ä t detta lustiga

» 10 O *Kislar-Aga* A O höge herre

» 12 men *alltid leker dock till* sist ä t men oftast helar *likväl* sist

» 14—17 saknas

E = C utom i v. 12, som = A.

B = C utom i v. 8, som lyder:

emedan jämt han lyssnar till ghaselen

och

v. 11: gift och *blad*[1] *och doft*

[1] C har snarare *blad* än *blod,* E är vansklig att tyda, A har säkert *blod.*

A: v. 10 O [*Kislar-Aga* ä t] höge herre

VII. Finnes endast i B och A.

B: v. 7 *och hafvets purpur, öfver* mocka-
koppen
» 10 oss *och det leks och* skrattas
» 12 *kalifen vet* så där,
» 13 — *o* gode
» 15 o. 16 saknas.
» 17 Den *svarte* går
» 18 men *Dinarsad i tysthet måste* tänka
» 19 på *något som är godt och si* så där
» 20—22: *Kalifens miner äro underliga,*
hans läppar mumla, när de icke
tiga:
»Ja, mod och feghet, grymhet
och så där,

VIII. C (n:o V), första utkastet:

Dock, Dinarsad vill ha än mera löje,[1]
hon känner hemligheten i ghaselen,
hon vet ghaselens värkan på sultanen,
men önskar äfven njuta litet nöje[2]
att drifva något med hans storvisir[3]

[1] ä t vill *öka sina löjen* (läs: nöjen)
[2] „ *äfven le än flera nya löjen*
[3] „ att drifva *skämt med rådet i divanen*
och med sultanens vise storvisir

och hviskar lågmäldt: kalla in divanen,
vi dölja oss[1] för männen i divanen
bakom ett[2] drapperi af silfverskir.

E (n:o VII):

v. 1 Dock Dinarsad vill njuta flera nöjen
» 2 o. 3 = C
» 4 men önskar äfven le än flera löjen
» 5 = v. 4 i A
» 6 = v. 5 i A
» 7 = C
» 8 o. 9 = C efter ändringarna.

B: v. 1 Men Dinarsad vill njuta mera nöje
» 2 o. 3 = C
» 4 hon önskar le ännu en flickas löje
» 5 och drifva nojs med rådet i divanen
» 6—9 = C

IX. C (n:o VI):

v. 1 o. v. 3 *satt* A låg
» 5 *suto* A lågo
» 6 *knappt hörande* ä t och hörde knappt
» 8 *bäst* ä t *väl* ä t *godt?* att göras
» 10 af Abul-Kaz, den fängslade emiren,
att strypas, rotas ut, att helt förgöras,
på det att rikets lugn ej mer må störas?»
(sista versen överstruken)

[1] ä t vi *döljas lätt*
[2] „ *af detta*

v. 11 så *talte* ä t frågar
» 12 *Nu dryper flickan trolldom (?) i ghaselen* ä t
Nu Dinarsad *dröp tjusning* i ghaselen
» 13 en [*sällsam tjusning* ä t] *vanvettstjusning* [*ljuder* ä t] dröp hon i ghaselen

E (n:o VIII): = A med undantag av *satt* istf *låg* i v. 1 o. 3 samt *sutto* i v. 5.

B = A.

X. C (n:o VII):

v. 1 Och storvisirn begynner plötsligt stamma
» 2 och börjar vrida virrigt på turbanen
» 3 och hela rådet i den allvarsamma,
» 4 högtidliga och viktiga divanen
» 5 förledes plötsligen [en lust] att glamma
» 6 af [*galenskapens tjusning i ghaselen* ä t *detta* ä t] denna vanvettstjusning i ghaselen
begynner känna makten
» 7 — nu stärkes mäktigt ljudet af ghaselen.

» 8 Då kastar storvisiren [*bort* ä t *hän* ä t] af turbanen
» 9 och ropar som en [*hit med vin och* ä t *galning* ä t] *galen:* »hit med kransar!»

v. 10 hvem var profeten och hvad är ko-
ranen.
» 11 korán, korán, koránen är ghaselen
» 12 — och storvisiren stiger upp och dansar
» 13 [*i takt, i takt med takten af* ä t] i
samma tempo, tempo som ghaselen.

» 14 Hvad är korán, vi äro alla bröder
» 15 med alla hedningar i norr och söder.
» 16 Låt hämta vin, låt hämta allt som finnes
» 17 af det som allra morgonrodnadljufvast
glöder,
» 18 låt bara ösa vin, låt bara ösa, ösa!
» 19 ett kurdiskt uppror, ingenting jag
minnes,
» 20 låt hämta vin af det som ljufvast glöder
» 21 af tjusningskraft likt tjusande gha-
selen.

Denna strof är överkorsad, och som slutstrof är insatt:

v. 22 Och om ghaselen sjunger storvisiren:
» 23 »nu är det fäst och fästen som I firen
» 24 är icke Hamadanen, men ghaselen,
» 25 låt ösa vin ur fat, låt bara ösa
» 26 af allt [som ä t] hvad morgonrodnad-
ljufvast glöder
[*likt ljufheten i tjusande ghaselen* ä t]

v. 27 som morgonrodnadsljufhet i ghaselen!
» 28 Giaurerna? vi äro deras bröder,
» 29 nu är det fästen, tiden att förslösa
» 30 på dem och oss allt vin, så vill ghaselen!
» 31 Och hvad är uppror? Fångar? släpp dem lösa,
» 32 låt hämta Abul-Kaz, min vän emiren,»
» 33 så sjunger under dansen storvisiren.

E (n:o IX):

v. 1 = A 1, v. 2—4 = C 2—4, v. 5, 6 = A 5, 6; v. 7—12 = C 8—13;
» 13 Då mildrar [*Dinarsad* ä t] flickan giftet i ghaselen
» 14 och mera lugnad sjunger storvisiren:
» 15 = C 23
» 16 I sen ibland oss Dionysosprästen
» 17—22 = C 25—30
» 18 låt ösa vin, låt ösa, ösa, ösa!
» 19—21 = C 31—33 = A 22—24.

B: v. 1—4 = A 1—4.
» 5, 6 begynner känna, huru starkt det märkes,
när sångs och cittras trolska tonmakt stärkes.

v. 7 Då [*börjar* ä t] lyfter storvisiren [*lyfta*
struket] på kaftanen
» 8 och *rusigt* ä t fnoskigt
» 9 en [*kokbok* ä t] visa är
» 11 i samma tempo, tempo, som det ljuder,
med tunga hälar hos en icke van
och slungar sin turban i vrån och
bjuder
[*att slunga* ä t] nu slungen bort [*för-
aktligt* ä t] föraktfullt hvar turban!»

Därmed ändas sången i B. Det återstående från C och E sköt Fröding in som n:o XIII av denna redaktion.

v. 1 = E 1
» 2 och mindre tokig sjunger storvisiren:
» 3 = C 23
» 4 = A 14
» 5 — I sen ibland er Dionysosprästen,
» 6 så hedrom då den höge hedersgästen!
» 7 = C 25
» 8 = C 26
» 9 [*af* ä t] i morgonrodnad öfver Backos-
prästen
» 10 = C 28
» 11 och svin och vin oss lyster nu förslösa

v. 12 på dem och oss, så vill den höge gästen.
» 13—15 = C 31—33.

A: v. 15 låt *frusa* ä t låt ösa

XI. C (n:o VIII):

Och såsom storvisiren är divanen,
[*det Höga Råd som råder i divanen* ä t] hos
  paschorna, som råda i divanen
så nyss allvarligt värdiga till sinnes,
som vax är deras allvars hjälm och pansar ä t
ett pansar gjordt af vax är deras pansar
[*det smälter bort som vaxet af ghaselen* ä t]
af allvarstyngd som smältes af ghaselen.
Som storvisiren kasta de turbanen
och ingen enda mäktig pascha minnes
korán, profeten äller Hamadanen
[*ty allt som de förnimma är ghaselen* insatt och
  struket]
— som storvisiren ropa de på kransar
och vin och danserskor och allt som finnes
i detta lif, som ledes af ghaselen
och som dervischer dansar, dansar, dansar
  äro de till sinnes
den äljest högst högtidliga divanen
— där ser du hela makten hos ghaselen.

Ett senare (?) utkast i C är ännu mindre utfört.

E. Som storvisiren kasta de turbanen
och alla värdigheters band och svansar
[*och hvarje* (*stjärna* ä t) *heder, som af paschan vinnes* ä t]
och all den ära, som af paschan vinnes
hos turken, ryssen, franken och romanen,
— som storvisiren ropa de på kransar
och vin och danserskor och allt som finnes
i detta lif, som ledes af ghaselen.

Och som dervischer äro de till sinnes,
men likna också franken och romanen,
som storvisiren ropa de på kransar
och som dervischer och dansöser dansar
i samma tempo, tempo som ghaselen
den äljest högst högtidliga divanen
— där ser du hela makten af ghaselen.

B: v. 1—4 = A 1—4
» 5 *nu dansar, dansar tungt på breda hälar.* Strofskillnad.
» 6 [*Hej* ä t] *Nu* bort med trasan, trampom på turbanen
» 7—9 = A 10—12.
» 10 *och Gud och Scheitan och hos allt som finnes.*

v. 11, 12 = A 6, 7.

» 13 *i underlinnets spetsar äller fransar,*
[*när cancanfrihet fritt på gördeln löser* struket]

» 14 *när cancan fritt den* [*kyska* ä t] *lätta gördeln löser*

» 15 = A 13

» 16 *i samma tempo, tempo som dansösen*

» 17 = A 15

» 18 ser *du* A ser man

XII. Finnes endast i B och A.

B: v. 1—7:

»Hej, vinet i söder,
hej brännvin i norr,
[likt söner af söder ä t]
vi känna er bröder
likt vänner från söder
i bil i Abisko i norr,
[*hej* ä t] hell punschen i norr,
[*hälst* struket] iskyld och torr!

v. 9 pop, pastor och pater

» 13 hopp,
paschor och bejer från alla stater!

» 16—17:
som en fläkt af scirocco,
[*o skefögda lurkar* struket]

[*af* ä t] *Ni värkliga turkar,*
mongoliska skefögda lurkar
och perser och folk från Marocko
och Scheitan, som hånskrattar torrt,
dricken vettet bort!
För hit hvarje slaf och slavinna
och vin

v. 19—23:
stek svin.
Kaftanerna opp,
hopp!

» 24—27:
Nu äro de nakna till länderna, (insatt)
[*Nu* ä t] nu fradgar det [*spott* ä t] skum omkring tänderna,
nu dansar divanen på händerna
i vanvettets rytmiska takt
— där ser du ghaselernas makt,
ghaselens och kvinnans makt.

XIII. C (n:o IX, som även omfattar följande sång) har dels ett ofärdigt utkast med bara vissa delar av verserna utskrivna, dels en godkänd text:

v. 1 *Sultanen ler åt denna lek* som lekes
» 2 *och* cittran A med cittran

v. 3 [*men litet medlidsam och litet stukad* ä t] men litet medlidsamt och förödmjukadt

» 4 = A

» 5 *den löjesdrog* E *det löjesgift* (E annars = C)

» 6 o. 7 = A

B (n:o XIV, som även omfattar följande sång):

v. 1 = A

» 2 med *sin ghasel och cittra*

» 3 = A

» 4 *af lekens lättsinthet i allt det bittra*

» 5 = A 4

» 6 = E 5

» 7 = A 7

XIV. C har först ett överkorsat utkast:

Turbanen pryder nu på nytt divanen
och alla minnas nu på nytt koranen
turbanbeklädd är åter storvisiren
och säger lugnt: »må fångarne förhöras
i lugn och ro, så höfves det divanen
men till [*ett* ä t] en bättre [*bostad* ä t] boning må de föras
och sänd en vänlig hälsning till emiren»
en ton af mildhet ljuder i ghaselen.

Dock börjar hos sultanen hyn att

Och sedan följer texten (här betecknad C²):

v. 1 o. 2 = som ovan!

» 3—8:

till dans och vin vill ingen mer förföras,
profetens ande varnar i ghaselen,
nu rådgör åter sittande divanen
i lugn och ro om det som borde göras
men lyssnar ock till ljudet af ghaselen
— en ton af mildhet ljuder i ghaselen.

» 9—13:

Turbanbetäckt är åter storvisiren
och talar lugnt i lugnade divanen:
»i lugn och ro må fångarne förhöras
men till en bättre boning må de föras
och sänd en vänlig helsning till emiren»

» 14—16 = A 9—11

» 17 det enda ljud som höres är ghaselen.

E (n:o XII):

v. 1—6 = C² v. 1—6.

» 7 o. 8 = C² v. 9 o. 10.

» 9 »*i vishetsro* må fångarne förhöras

» 10 = C² v. 12.

» 11 *om så behagar och så vill sultanen*

» 12—16 = C² v. 13—17.

B: v. 1 o. 2 = A 1 o. 2.
» 3 o. 4 = A 4 o. 3.
» 5 med *sansad ro* A med sinnesro
» 6—11 = C² v. 12—17.

XV. C (n:o X) har tre utkast, av vilka intet har fått full gestaltning, utan som alla bestå av versdelar, upprepningar o. s. v. Jag meddelar det första:

Sultanen ler men [*börjar åter mulna* ä t] leendet är mulet
han är likväl ej riktigt [*nöjd* ä t] med om. detta,
han börjar grubbla öfver lyckohjulet
hans gula kinder ännu mera gula
finns inget värde som lätta
kan allt förflyktigas utaf ghaselen
kan af en flickas sula
hans gula kinder bli än mera gula.

Den sammanhängande början av tredje utkastet lyder:

Sultanen ler men leendet är mulet,
han är likväl ej riktigt med om detta
att alla värden tyckas blifva lätta (*insatt*)
— finns ingenting som häjdar lyckohjulet
[*ej några värden som ej blifva lätta* struket]

om blott }
han ser } Kismet omsvänger lyckohjulet
och strax bli alla mannavärden lätta
han själf en lekboll för en kvinnosula

E (n:o XIII):

[Sultanen ler, men leendet är mulet ä t] Kalifens leende är mörkt och mulet:
är skämt Kismét, är gycklet lyckohjulet,
som kastar allting rundt af detta lätta
tungtliknande, som smältes af ghaselen?

v. 5—18 = A v. 5—18.

» 19 o. 20:

kan tviflet, *tviflet botas af ghaselen?*
— men Dinarsad vet mera om ghaselen.

B (n:o XV):

v. 1—3 = E 1—3.

» 4 tungtliknande, som *svänges* af ghaselen?

» 5—12 = A v. 5—12.

» 13 o. 14 »Och så den store krigarn Abul-Kaz
och silkesnöret och ett kejsaras!»

» 15—20 = A v. 13—18.

» 21—28:

— kan tviflet, tviflet botas af en cittra
och kvinnoögon som förrädiskt glittra

och mera älska hjälten Abul-Kaz
än den förtorkade kalifens as?
Nå det finns galgar som gjort hjältar
hvita,
men på en lifvakt är det ej att lita,
ej ens på bödelns trohet, när han vet
ett lagom pris för galgens hemlighet.»

XVI. Texten i C står för sig, utan nummer i serien; för sig står likaledes ett osammanhängande utkast till sången, en av verserna lyder:

ett vanvettslif, tomt slutande i döden

v. 1—3 = A 1, 2 o. 4.
» 4 likt vanvettsdans [*en, likt med af* ä t] *och leken i ghaselen.*
» 5—7 = A 6—8.
» 8 o. 9 [*de sina ut, de torka till i döden* ä t] = A 9 o. 10.
» 10—12:

hvad hjälpa lekar, när vi mistat stöden
för tron och hoppet, hvad förmår ghaselen,
o Dinarsad, sultana af ghaselen?

E (n:o XIV) har v. 1—9 = C 1—9 med undantag av att v. 3 även har ett ändringsförslag:

är det Kismét, *en slutad vandrings öden*

och v. 4 har parallellt:

likt vanvettsdans[*en, framlekt af* ä t]
till dårande ghaselen
en (?) kring öppen graf

v. 10 Hvad hjälpa lekar, hvad förmår ghaselen

» 11 = C 12.

B (n:o XVI):

v. 1 *Kalifen*

» 3 *en slutad vandring vid en rutten staf*

» 4 som *röjs i* A 4 som leder

» 5 *en tanklös haltning till en maskfrätt graf?*

» 11 Hvad hjälpa lekar, hvad förmå ghaseler

XVII. C har ett utkast (betecknat som n:o XI), där det väsentliga redan finnes, men verserna ännu äro osäkert nedkastade och ej ordnade:

[*Ghaselen* ä t] Hon vet den ägnar sig att söfva sorgen
för hyddans son som härskaren i borgen
o herre, äfven tröst är i ghaselen,
med välljud lugnar den den djupa sorgen
[*till* ä t] och harposträngen, cittran eller lutan
— gån ej till sorgens läger den förutan.

Men svår att bota är den tunga sorgen,
den [*söfver kvalen endast* ä t] sjunges bort för
flyende minuter,
när någon [*vänlig kvinnostämma* ä t] [*god* ä t]
vis och vänlig stämma gjuter
sin [*huldhetsdjupa* struket] ljufhet i ghaselen
— dock återkommer [*stundom* ä t] likväl ofta
sorgen,
ghaselen har ej allmakt öfver sorgen
men [*lindra* struket]
när kärlek leder ljudet af ghaselen,
vi leka ? , men endast korta stunder,
då ? äfter löjets leende sekunder
vi söka hela kvalet, lindra sorgen
nu gråter Dinarsad [*hon lefver med i* ä t] och
samma sorgen
som din o höge herre
Men gråter trösten åter i ghaselen
sultanen känner (?) mindre sorgen

E (n:o XVI):
v. 1 (*Men* A Dock)—3 = A 15—17
» 4 *hugsvalelse och glömska i ghaselen*
» 5 o. 6 = A 20 o. 21.

(n:o XVII):
Tro ej att Dinarsad föraktar sorgen,
[*att endast skämt med allt är i ghaselen*
struket]

vi leka väl, men endast korta stunder,
och äfter löjets leende sekunder
vi söka mildra hatet, lindra sorgen,
vi önska allting bättre, icke värre,
när lifvet mulnar, molnbetäckt af sorgen.
Nu gråter Dinarsad och samma sorgen
som din är Dinarsads, o höga herre,
när sorgen delas, lindras kanske sorgen
och någon balsam gifver väl ghaselen.

Sultanen veknar, när slafvinnan gråter,
förnimmer själf en liten tröst af sorgen,
men äfven själfva sorgen tröstas åter
[*af återljudens välljud i ghaselen* struket]
och sist [*han* ä t] bortdomnar [*ifrån* ä t]
  äfven sorgen,
till hälften trött af tröstande ghaselen.

Sista delen av ovanstående upptogs av Fröding i A-redaktionen i sång XIX.

B (XVII):

v. 1 = A 1.
» 2 *men äfven sången gifver tröst åt mången*
» 3 ja äfven sorgen [*lindras mildt* ä t] söfves dock af sången

v. 4 när den i [*kärlek* ä t] älskog sjungs
[*så mildras* ä t] att söfva sorgen
» 5 spel *på* A spel af
» 6 = A 6.
» 7 son *och* A son som
» 8 = A 8.
» 9—11 = E 15—17
» 12 en glömska och hugsvalelse i sången
» 13 = A 20.
» 14 har väl *en visa* A har väl ghaselen

Mellanstycket är i B uttaget och fört längre fram; det bildar där sång XIX, med en enda ändring av texten i A:

B v. 3 (= v. 13 av XVII i A) och äfven sorg
af djup, *ej flyktig och* alldaga

Med denna sång slutar brottstycket i B.

XVIII. Finnes endast i B och A.

B: Andra strofen i A saknas

v. 9—12 Om stiga du kunde,
du stege en gång
till himlen, den sjunde,
men vägen är lång.

I stället för fjärde strofen i A har B:

En lycka däroppe
för sorgernas son

det finns och en droppe
du känner därfrån

i toner, som ljuda
i sorgernas sång,
[*som* ä t] och söfvande buda
om lycka en gång.»

XIX. Saknas i C; finns, som anmärkt — se sid. 85! — antydningsvis i E. Följande ändringar finnas i A:

v. 3 *än* [*gifva* ä t] *söka gifva* balsam
» 4 för [*tungt* ä t] matt

XX. Ett utkast finnes i D.

D: v. 1 Jag säger {icke, hvartill / ej ty hvad} skall det båta
» 4 [*ta tá ta tá, o Dinarsad* ä t] = A.
» 5 Ej gråter jag *min gråt* för endast denna
» 11 dock *tröstar mera det att* sorgen delas
» 13 [*fast* ä t *om än* ä t] om {ock du än / *också du*} *tycks* likna
» 15 [*hop, om glada äller* ä t] samman, glada som

XXI. I C finnes dels antecknat på en sida för sig:

enahanda
landa
bland

Ghaseln, ghaselen, ghaselens enahanda

dels skrivet som sång XIII:

Och äfven Dinarsad är trött i [*hälen* ä t] själen
[*och känner ömhet* ä t] af detta samma ljud, ghaseln, ghaselen
och trött i fingrarne och trött i hälen
och trött i länd och höft och vad och vrist
af sittningen och spelet och ghaselen
men vet: ett träd som sjunger är ghaselen
med olik fågelsång från hvarje kvist
och nästa natt vill Dinarsad
ge annan form åt hvarje rad.
[*Och* ä t] Dock äfven Dinarsad behöfver hvila
sitt svarta hufvud, som så när hon mist,
om icke, klokt begagnande ghaselen,
hon frälsat det från Kislar-Agas bila
med hemlig tjusning, gjuten i ghaselen
af kvinnorösten, ledd af kvinnolist.

E har sången delt i två (n:o XVIII);

v. 1—3 = C 1—3

v. 4—8 af sittningen med cittran till ghaselen
och trött i länderna och vad och vrist.
Dock känner hon för väl ghaselens anda,
ett enda träd, men icke enahanda,
ett enda träd, som sjunger, är ghaselen

» 9—11 = C 7—9

(n:o XIX): = C 10—15 (utom att v. 1 börjar med *Men* C Dock).

D har en text, som kommer närmare A; avvikelserna äro:

v. 1 »*Jag tröttar dig med* allt
» 7 ge [*annan* ä t] bättre *form* åt
» 8 oss [*sofva* ä t] somna
» 11 du fräls*at*
» 14 och [*all din* struket]

XXII. C (n:o XIV):

v. 1 *Nu är det* natt
» 2 [*och när med silkesväf hon* ä t] När Dinarsad med silke
» 4 [sultanen *nästan tam och* ä t] *sultanens tiger åter*
» 6 *För ögonblicket råder dock ghaselen*

E (n:o XX) = den ändrade texten i C.

VÄXTLIF. Sid. 36.

Finnes i C, E och A, tryckt här efter A. De

tre texterna äro i allt väsentligt lika; de obetydliga skillnaderna äro:

v. 1 E *som en* ä t såsom
» 2 C *på* ä t nog
» 14 » har ett *?* efter raden.
» 17 », E *i dvala* A om dvalan
» 22 » *befallande: gör! och är!* E [*befallande* ä t] bestämmande: »är!» och »var!»

VINTER. Sid. 38.

Finnes i C, E och A. Texten i C är full av ändringar:

C: v. 1—4 = A (utom att C i 3 har kallt *hvad* A kallt *det*).
» 5 *Men drifvor hårdna*
» 6—8 = A.
» 9—12 *Med kalla ögon vill jag kyla ljumma,*
falskt smekande, som blicka ut med svek
och kyla kallt och hårdt och rakt det krumma
som slingrat in min själ, som själf är vek.

Strofen är struken och verserna på flerfaldigt sätt omformade; jag urskiljer: till v. 9 *Med iskall blick Kallt vill jag* Må iskallt blifva allt det alltför ljumma; till v. 10 i *ögon ljugande*

med {*fagert* / *listigt*} smek — {*svagt* / *matt*} *ljugande, halft falska — i smekningslögner och i ögonsmek;* till v. 11 *iskallt kyla;* till v. 12 *som famnat om — ande — som själf var vek.*

v. 13 [*För vekligt* ä t] *Ty alltför*
» 23 [*ingen talar* ä t] *inget ljuder*
» 26 kan *en nästa* [*vårtids* ä t] varmtids
» 28 *så vakne det på nytt ur is och snö!* (ändrat, ej färdigt).

E: v. 2 [*hårdt* ä t] svårt
» 4 [*hårdt* ä t *svårt* ä t] hårdt.
» 5 [*Men* ä t] Se,
» 7 [*hvad* ä t] det
» 10 *i smekningslögner och i ögonsmek* ä t = A

Efter texten anmärkningen:

(Häräfter följer kanske ett stycke kalladt Ljumhetens försvar [audiatur et altera pars])

Ett tretal utkast visar, att Fröding gång på gång sökte få form på denna kompletterande dikt utan att lyckas. Längre fram i C finnes ett, som synes vara »relativt färdigt och renskrivet», men endast omfattar en första del; det lyder:

Ljumhetens försvar.

Audiatur et altera pars.

I.

Men kanhända äfven det är dumhet,
det att ljumhet
är föraktansvärd.

Skilnaden emellan
is och eld på härd[1],
geisern och den kalla källan,
vilken vintern ej förisar,
kanske visar
klart för någon lärd:
skilnaden med streck försvinner,
skillnaden med streck emällan
det som fryser, det som brinner,
gejsern och den kalla källan,
vilka vintern ej förisar,
snö och eld på härd?

Flera följande blad äro utrivna; på det närmaste hela läsas brottstyckena:

Tror du blindt på Celsius?
minus, noll och plus!

[1] ä fr: is och *uppvärmd*

Titta då på Reaumur,
gränsen flyr

Hvad för [*en lik* ä t] dig en värme är,
är för andra kyla

Hvar [*går* ä t] har ljumheten sin gräns
uppåt äller nedåt
hurpass [*långt* struket] öfver nollet känns

[*så växlar det för en hvar* ä t] varmt äller kallt
af svenskom, af svenom
så contigit kanske in Lenom
och kanske öfverallt

D har ett utkast, som står nära det ovan anförda I, och en kladdsida, som blott har de tre första verserna (v. 3 *är förbannansvärd*) och därefter några rimlängder samt följande satser:

»men för det som numer kallas vetenskapen finnes ej streck mellan varm och kall»
»och för den ena tycks det som kallas fämti grader kallt förefalla ljumt etc
och för den andra + 50 gr varmt synas ljumt, kanske kallt.»

HOPPETS VÄG OCH FÖRTVIFLANS. Sid. 40. Texten efter A. Finns även i C, D och E. Det ena utkastet i C innehåller blott:

Dikt och sägen,
tycks mig, ägen
I till sanning, men jag räds,
[*att när äfven* ä t] till och med när sannt I
sägen
edert sannt med osannt späds
fruktar ingenstädes belägen
ligger lyckan, lång är vägen,
lång är vägen till ingensstäds.

Det andra innehåller dels:

Flitig, trägen,
[*vandrar* ä t] vandra vägen,
[*den som tror och åt hoppet* ä t] hoppas, tro
och åt målet gläds,
lång är vägen, lång är vägen,
lång är vägen till ingenstäds.

och dels rimlängder och icke samhörande verser och versdelar till fortsättningen, ansatser till diktens senare del.

I D, där det likaledes finnes två utkast, kallade *Förtviflans väg* och *Trons* ä t *Hoppets väg och förtviflans,* äro versförslagen flera, skrivna på försök bredvid och efter varann och icke definitivt avslutade. Jag anför ett par anmärkningsvärdare:

Ifrig, trägen,
vandra vägen,
hoppas, tro, åt målet gläds
svar om ock

den som tror ej något räds

ock för mig tycks ofta vägen
sträfsamt gå till ingenst

I E finnes en renskrift med vidfogad anmärkning: (*bör förändras något*). Den skiljer sig från A-texten i följande stycken:

v. 9 I till *sanning, äfven* räds
» 10 *jag att ock när* sannt I sägen
» 11 *sanningen* med
» 12 *stundom* lyckan,

TVIFLET. Sid. 41.

Texten här efter A. Finns även i C, D och E. I D, som har det tidigaste utkastet, finnes ingen avslutad text; en vers lyder: *för biskop .... och präst .... annan profet.* I C stå verserna i följande ordning: 1, 5, 2, 3, 5, 4, 6, 7, 8, 9. E är = A, med undantag av att v. 4 och 5 bytt plats.

MONA LISA. Sid. 42.

Texten efter ett litet ur en notisbok utrivet konceptblad. Dikten är skriven till Frödings sköterska, fröken Signe Trotzig.

TRO OCH VETANDE. Sid. 43.

Trycktes i »Strix» julnummer 1910; finnes i C och E, på sistnämnda ställe likalydande med trycket; den har där den överkorsade anteckningen: (*Bör kanske tillhöra en cykel med titel Dumbomiader*). De två utkasten i C äro resp. ofullständigt och fullständigt lika med E (utom i v. 2 *anses* istf *lär ju*). I C har Fröding skrivit inunder: (*Litet Salig-Dumbomsaktigt men kanske är svaret riktigt?*)

I D finnes dels följande hithörande, icke färdiga stycke:

Dumbomiad.

Svar [*af en som talar* ä t] som uttrycker truism äller det som alla anse för truism (det som anses vara självklart och ej behöfva utsägas emedan det är allas mening?)

Den som tviflar, han förnekar —
tros kanhända af rätt mången,
som är i ologisk tro fången
deras tro är kansk lekar
besvara
era
endera det måste vara,
men jag vet ej hvilkendera,
jag förnekar ingendera

dels följande strofer, som varit avsedda till inledning av cykeln:

Dumbom {en af de upplysningstidsfilosofer / upplysningstidsfilosofen}
känd från [*den* ä t] Kellgrenska strofen
kanske sagt
äfven annat än Kellgren i dagen bragt.
Låt oss tänka oss huru han
skulle i vår tid på gamla dar
gifvit på frågor svar.

Dumbom Redivivus.

Dumbom var hans farfars far,
en af upplysningstidens filosofer
rätt välkänd ock i våra dar
från Kellgrens eleganta strofer.

Kanhända ej blott sonsons son,
men [*återuppväckt* ä t] Dum , se Blavatski,
och Tingley och Besanant [!][1] och Hud (?)
son (?)
jag måste nysa Nietscki, Boscktski, Klatski

På ett annat blad står följande omarbetning av ovanstående »Dumbomiad»:

Den som tviflar han förnekar
tros kanhända af rätt mången?

[1] Liknande felskrivningar mycket vanliga i dessa mskpt.

Är det lek bland andra lekar
af ett barn i vantro fången?
[Kan hr Dumbom det besvara ä t]
Dumbom lyste det att svara
[Dumbom sade det må vara ingendera
endera, men hvilkendera ä t]
på sitt gamla sätt som så
den som [*frågar* ä t] tviflar hvilkendera
af två [*sanningar* ä t] påståenden, som
stå
[*märk jag* struket] rakt i motsats, [*märk
de två* struket] en af två,
han förnekar ingendera.
Prästen Trälund, som hört på
detta jämte andra flera
fann för matt
detta svar och brast i skratt.

AMBLODE. Sid. 44.

Texten här efter E.

I C finnes ett utkast, där första (v. 3 till *kinderna*; v. 4 en *flyktig, svagt rodnande* ä t en *skymt af en rodnande*) och sjunde strofen (v. 2 *och sällsamt är Amblodes sätt* ä t *i nejden i underlig drägt*; v. 3 *ensligt* ä t hemligt; v. 4 ätt ä t *slägt*.) äro utskrivna i sin helhet, men annars endast enstaka rader antecknats; avvikande äro: *hans*

ögon äro hemlighetsfullt röda talar han med de döda äro draugar hans sällskap?

Må Amblode sluta att lida
för vår och för Amblodes skull

I D finnas på två ställen hithörande stycken. Det ena innehåller dels av sång I stroferna 1, 7, 2 (v. 3 tomrum mellan *är* och *och*), v. 9, strof 12 (v. 2 är *dem*; v. 3 *hans vägar för sällsamt de bukta;* v. 4 *går Amblode och lurar på svek?*), dels ett stort antal enstaka verser och versdelar (*plantor till illsäjd och gift*).

På det andra stället finnas sång II (r. 4 draugars *och* dödas, r. 5 saknas) och sång III, den sistnämnda i flera förslag, i vilka enda avvikelsen är, att Fröding frestat denna utveckling:

Oden, skåda
ned till oss och *denne*
gif en kvinna, henne
skydde du
honom och oss [*långt lif* ä t] ett fridsamt lif gif

Ändringar i E:

I. v. 7 *förtviflad och* äro strukna, men ej ersatta med andra ord.

» 37 letar, *han gör hvad han* ä t hvad än honom

v. 42 *honom* ä t Amblode

» 56 som *finnes* ä t döljes

» 64 som *sitta och lyda* nämnd ä t lyda drottn och

III. v. 6 o. 7 *Oden, skåda*
ned till oss, benåda strukna

» 11 o. 12 *denne, oss och allt*
[*annat med* ä t]
som fått gestalt strukna

BROTTSTYCKEN

(Med anmärkningar och ändringar)

MAGISTER BLASIUS.[1]

Ex protocollis Nationis Vermolandiensis

angående det perfekta och [fullständiga ä t] slutgiltiga uteslutande ex matriculo Nationis af Magister Johannes Blasius på grund af bemälde Blasii skammeliga och trätosamma uppförande vid och äfter det stora, goda och Gudi behageliga Upsala Möte anno MDLXXXXIII samt på grund af hvad honom sedermera och ytterligare till last kommit.

Sedan öfrige angelägenheter blifvit [afgjorde ä t] behandlade, föredrogs till landsmännens bedömmande, huru med bemälde Blasio förhållas skulle, äfter det ryktet om hans ynkeliga död någorstädes i Tyskland äller Holland nationi till handa kommit och likväl icke fulleligen och officialiter bekräftats, [in qualitate ä t] och framlades såsom Corpus de-

[1] Finnes endast i C och vart aldrig företagen till revidering. Den förskriver sig från hösten 1908 på Tullinge. Första bladet i D bär den överstrukna titeln, och det har alltså varit Frödings mening att där införa en omarbetning eller renskrivning. Därav vart intet, men längre fram i boken står en renskrift av dikten "Jag rände i gatone nakotan".

licti följande acta, dels [härledande sig från ä t] utgörande skrifna stycken af sagde Blasio själf, dels af curatoris och inspektoris randanteckningar och anmärkningar därtill.

Actum I.

En nidvisa mot concilium Upsaliense uppdiktad och komponerad af Blasio äfter concilii lyckeliga afslutande och af honom själf jämte lika illasinnade confratribus under den följande natten under mycket tumult och grasserande afsjungen äller rätteligare afhojtad på de äljest någorledes fredeliga gatorna i denna stad. Magister Blasius skall hafva gått omkring med pampen dragen, så ock confratres, under ideligt huggande i luften och mot enstaka mötande, [samt ä t] äller dunkande å dörrar och luckor, ljudeligt skriande äfter öl och vin samt att illustrissimus professor Botniensis och hans Högärevördighet Archiepiscopus Abrahamus Angermannus skulle ut och iskänka dem sådant. Äfven Hans Nåde Hertigen, den Gud välsigne och beskydde till allas vårt väl, har Blasius väldeligen blasfemerat jämte allt hvad öfrigt är för rätt och sannt hållet i detta vårt land. Den af kurator upplästa nidvisan var af följande lydelse och nedskrifven af Blasii egen hand:

”Vi gifve djäfvulen i Athanasius
och sankte Karl och sankte Satanasius
från Helvitets nedresta göl,
vi tro på Gud och sankt magister Blasius,
vi slåss för friheten i tron med Herrans ensis,
kom hit ut, Botniensis,
kom hitut, kom hitut [med ditt ä t] gif oss öl.”

De grassatimgående skola vid sjungandet hafva lagt starkt äftertryck på ”Blasius” och ”ensis”, det [är ä t] skall väl vara svärd, samt på ”Botniensis” och ”öl”. [En gevaldiger ä t] Detta har uppgifvits af en gevaldiger, som sakteligen efterföljt de grasserande, men icke ansett sig böra ensam ingripa på grund af de dragna pamparne:

Nästa värs löd så:

”Vi tro på Gud, vi tro på Hertig Kristus,
om icke äfven han är en tyrannus (*insatt*),
men ej på Herran Krypto-Kalvinistus
och [lyda ingen påfve Angermannus ä t] påfven
 Abrahamus Angermannus
— vi läsa boken själfva, veter hut,
vi vilja ej ha kanon, men en femtonkannus,
[af ä t] med godt vin, Angermannus,
[gif dig ut, herr tyrannus ä t]
med godt vin, Angermannus;

[med allt vin, som du har, gif dig ut ä t
med godt vin, om du har, gif dig ut ä t]
med godt vin, med godt vin, kom härut!"

Förbemälde gevaldiger skall hafva uppgifvit att jubilerandet och skrålandet varit öfvermåttan bedöfvande vid orden "kanon" och "femtonkannus", hvilket senare väl skall vara ankare, men också vittnar om Blasii bedröfveliga behandlande af det ädla latinet. Hans Nåde, hvilken illviljeligen af Blasio utskvallrats såsom den där hemmeligen dragit i ok med de kalvinister, skall vid läsandet af detta hafva sagt: "låter mannen löpa, jag vet hvad jag vill och tänker, Gud är den som ransakar hjärtan och njurar." Archiepiscopus skall däremot hafva gjort miner och önskat [att Blasius skulle få ä t] Blasio en femtonkannus att dricka, som honom illa smakade.

[Nästa värs löd ä t] De nästa värsarne lödo på följande sätt:

"Vi vilja icke [gifva ut ä t] lämna fram två ören
för edor nya bud och rättesnören,
vi dyrka icke bokstafven, men Gud,
en inre syn oss [lär att ä t] lärer läsa ordet,
med stopet på bordet
[och en väner fänta såsom brud ä t

och Sulamith [hafva vi ä t skall vi ha ä t] vid sidan
    som ä t]
och Sulamith till brud,
men lagsens förbannelse,
lagsens förbannelse
förstucken är i edor nya bud.

Hvad hafve svenske män med Augustana?
Vi hafve tron på bröllopet i Kana,
men tro ej allt hos Luther och Kalvin,
vi tro att nåden fås förutan gärning,
vi tro [att allt skall fås för ä t] på frälsningen för
    enbart inget,
vi tro på lagen som vi tro på Hin,
[men ä t] dock mäst vi tro på detta undertinget,
att Gud kan skapa, oss till fri förtärning,
af bara vatten starkt och mycket vin.
[o Botniensis och o Angermannus
och Kajafas och hela Sanhedrin" ä t]
Vi gifve djäfvulen i Athanasius
och Botniensis och i Satanasius
och Kajafas och hela Sanhedrin!"

Antinomistiska och anabaptistiska villfarelser hafva tydeligen här beblandats med Blasii egna liderliga önskningar. När de grassatimgående höllo

på med afsjungandet af dessa sista styggelser voro de, enligt bemälde äfterföljande gevaldigers vittnesmål, just sysselsatte med att slå in portarne på själfva rådhuset, där de med orätt synas hafva antagit att Botniensis och Angermannus haft sitt tillhåll. Den i rådhuset innevarande och för tillfället synnerligen talrika stadsvakten har då mangrant [uttågat ä t] ryckt ut och äfter mycket huggande och svärjande har till sist Blasius och de af honom vilseförda blifvit instängda i rådhuskällaren. Blasius skall upprepade gånger hafva ropat äfter brännevin och äfven erhållit något aqua vitæ destillata af sin svåger [handelsman ä t] apothecarius Kanel, som handlar med sådant och som frivillig deltagit i bevakningen. Dagen äfter har Blasius blifvit ombedd och nödd att lämna staden samt begifva sig dädan, hvarthän han ville. De öfrige hafva äfter afbön inför konsistorium blifvit strängeligen näpsta och förlåtna. Blasius skall självmant hafva begifvit sig till utlandet, blifvit vederdöpare och dött i elände, ehuru intet visst [derom ä t] dess anbelangandes blifvit nationi bekant.

Actum II.

Ett annor [nidvisa ä t] skrifvet stycke, som väl skall föreställa [ett poema i ä t] äller tillhöra ett

poema äfter Blasii egen väg, upplästes af kurator. Äfven detta poema är vändt mot auctoritatem Scripturæ, sådan den fastställts af det välsignade och goda Upsala mötes beslut och har till kurator öfverlämnats af en Blasii förutvarande stallbroder, som gjort afbön och ångrat sig. Det [bevisar ä t] bevittnar att den höglärde dominus magister Blasius betraktat sin egen mäktiga personam, till hvilken Gud likväl, Gudi vare lof, icke fäster något anseende, såsom en [auctoritas öfver ä t] auctoritatem långt ofvan de fattige doctores och förstar i Augsburg, Schmalkalden och denna beskedeliga stad, när [de ä t] våre bäste [herrar och män ä t] samlades att göra [sin ä t] de svenske till en enda man med en enda tro på en och samma confessionem. Äfven i detta ses Blasii benägenhet att på de antinomisters vis [betrakta sig själfvan ä t] icke i tro och gärningar lyda någon annan än sig själfvan.

Det af kurator upplästa löd på äfterföljande vis:

["Är versio vulgata
en versio ingrata?
[Är ä t] Men versio [Laurentii ä t]
Larsiorum
skall vara codex morum
och Augustana Jus ä t]

"Vi tro ej på Martinus,
Wiclevius och Kalvinus,
på Papam äller Hus.
Är också i Vulgatan
väl någor spår af Satan,
ej liber is latinus
fullt lik Alexandrinus
och finns där någor minus
i strid med någor plus,
— är versio Larsiorum
för det vår codex morum
och Augustana jus?

Att fatta versionem
och annan confessionem
som codex codicorum
är det att vara klok?
Vi dyrka ej ikonem
in modo barbarorum,
om också gjord till bok.

[Först: Vi läse alla texter
på svenska äller greska
[på tyska och lat ä t]
upplyste äfter anden

som hjälper oss att skilja
[på [ogräs ä t] sötma och på beska
ä t] en sanning från ett prat
det söta från det beska
[på kvickrot och sallat ä t]
ett ogräs från en lilja]
Vi läse alla texter
på svenska äller greska,
upplyste äfter anden,
som hjälper oss att skilja
[god sanning från dumt prat ä t]
godt sannt från osannt prat,
ett ogräs från en lilja,
det söta från det beska
— [vi ä t] men äta alla växter
på alla trädgårdslanden
Gud gaf oss till god mat."

Äfven desse verser torde skola hafva afsjungits under förbemälde grassatimgång, så vida ej stadsvakten medelst Blasii och hans medföljares infångande det förhindrat. De självfva liksom Blasii egna föregående och äfterföljande beteenden torde [bevittna att ytterligare ä t] nogsamt häntyda på att den anden, som honom hjälpt, [ej ä t] snarare torde varit en spiritus [sanctus ä t] diaboli än en spiritus sanctus, hvilken sednare väl ingen rättroende

äljes torde anse obehöflig [vid läsandet af ä t] såsom hjälpare, när de läsa Biblia, confessionem [och ä t] et symbola. Att Blasius besuttit någon beläsenhet angående de ämnen han så stolteligen och förkasteligen behandlat, torde vara möjligt, men dock af synnerligen löslig art. Hvad hafver denne vettvilling vetat om codices, versiones och confessiones? [Det synes mig, inspektor, att här fulleligen kan tillämpas apostelen Petri ä t] Med [”versio Larsiorum” i den ä t] det in latinitate betänkeliga uttryckssättet ”versio Larsiorum” torde Blasius hafva velat smäda det värdefulla och förträffeliga värk som utförts af de numera aflidne och salige [kyrkans tjän ä t] medtjänarne vid utbredandet af den sanna evangeliska tron samt vid translaterandet till svensko af den Helga Skrift [. Om Blasio torde med ä t], Laurentius Andreæ och Laurentius Petri. På Blasio synas med rätta kunna tillämpas apostelens ord: ”de smäda det de icke förstå”. Måtte Gud i sin nåd förbarma sig öfver den arme Blasius, ifall ännu något för den affällige vederdöparen att hoppas är!

Actum III.

Ett poema äller hurulunda det må kallas, anträffadt hos en förut med Blasio tillsammanboende

lös kvinna. Någor ödmjukhet blandad med Blasii sedvanliga förvillelse att vränga skriften från den rätta tydningen som uttalats i confessionen den där ju likväl äfven själf kraftigt betonar att frälsningen [mindre sker genom ä t] icke sker af gärningar [än ä t] men af nåd och genom tro, är väl att finna i dessa versar. Bättre hade [väl dock ä t] ock varit, om Blasius häldre [själf ä t] läst [psalmer ä t] böner, skrifna af dem som därtill ägt gåfvan på grund af en bättre förståelse af skriften än att själf försöka komponera [sådana ä t] obegripeliga slagdängor om heliga och oheliga ting. En jämförelse mällan Pauli Epistlar och Jakobi bref torde för enhvar äfter rådfrågande af en prästman klargöra förhållandet mällan nåden genom tron utan gärningar och tron som är död utan gärningar, vare detta landsmännen till erinring.

Det ifrågavarande stycket hade till öfverskrift: "En bön" och löd sålunda:

"Paulus säger: Gud förhärdar hvem han vill och öfvar barmhärtighet mot hvem han vill."

Anden har icke upplyst mig om huruvida Paulus tänkt att Gud möjeligen äfven genom förhärdelse kan värka frälsande på en människa. Märk: Apokalypsis III: 15: "Jag känner dina gärningar, att du är hvarken kall äller varm. O att du vore kall äller varm!"

Om starka män och djärfva
med gärningar förvärfva
allt godt som de förmå,
men veklingar ej ärfva
det arf de skulle få
och icke äro värda
till himmelen att gå,
förhärda, förhärda,
förhärda mig då,
till dess jag intet säger
att jag det minsta äger
af allt jag skulle fått,
till dess jag intet ljuger
att jag till något duger
af det, som kallas godt.

Kanhända kan du gifva
beskydd i en drifva
åt det som under hösten
halft vissnar och förgår,
och kanske det som fryser,
förnyelsen och trösten
du [ger, när solen ä t] gifver, när soln
lyser
och det rägnar och ler (?) nästa vår.

Men kan du göra varma
de ljumma, de arma
på annat sätt också,
förbarma, förbarma,
förbarma dig då."

Blasius kan hafva någon hemul för detta, alldenstund Apostelen ju säger, att "Gud inneslutit alla under otro, på det han må förbarma sig öfver alla". Dock är det väl mycken förhäfvelse att som Blasius [ingå på dessa af ä t] på egen hand och utan ledning tro sig kunna leta ut något med hans egna önskningar öfverensstämmande [; om hvilket kyrkans tjänare bättre ä t]. Kyrkans tjänare torde under alla omständigheter bättre kunna tyda i enlighet med bekännelsen hvad Skriften i dessa djupa ting menar och afser.

Actum IV.

Ett fjärde synnerligen betecknande skriftstycke med titel "De filio profligato" äller "Den förlorade sonen" upplästes af curator. I detta synes Blasius nära nog förväxlat [sin ännu lefvande fader, den oss välbekante rike ä t] med Herran Gud och den i Novo Testamento omskrifne vid himmelriket förliknade fadren Peter Lasseson i Guldängen, Blasii

egen fader i köttet, en rik danneman i socknen Fryksdalia af vårt hemland Vermolandia, hvilken bemälde Peter Lasseson redan för Petri dödelige afsofvande skall hafva med varman hand beskänkt Blasius hela det icke obetydandes hemmanet Blasbol, hvaraf namnet Blasius sig härleda skall, Blasio till ägo och fritt förfogande. Blasius lärer dock strax hafva genom köp åt välborne Jöns Larson till Värnas för en ståtelig köpesumma hafva afhändt sig sitt goda hemman Blasbol och densamma med skökor och dryckesbröder, ehuru han dock en knapphändelig gradum magistri Philosophiæ härstädes förvärfvat hafver, under stort skräflande och käflande i denna stad, som ej till slikt, utan till lärdoms och för så vidt möjeligt är till visdoms och ej till en fördärfvad lekamens och borttappads själs bekymmerlighet anvisad är, förslumpat och försvirat.

Särskildt skall Blasius med ombesporda lättsinniga löskekvinna liderligen i dryckjom och under stallbröders myckna besökande trots consistorii och många andras välvilliga varningar, dem Blasius listeligen vetat att sig undandraga och trotsa, tillsammanlefvat. De tvenne af sig själfvande och icke af Gud, så vidt vårt ynkeliga förstånd begripa kan, till ett förenade lära ock enligt husägarens, välloflige skomakaren Påvels Nicolaussons utsago

[hafva fört ett i ingor måtto ä t] icke ens hafva lefvat kärleksfulleligen äfter världens sätt, såsom det i somligom i gamla papistiska och hedenska tiderna uppkomne visor, hvilka kunna vara nöjsamma nog att känna, men ej goda att äfterlefva, beskrifvet är, utan ideligen trätit och huggit åt hvarandra med munnen, hvaräfter dock, säger Påvel, mycket osculerande och smekande under nytt inmundigande af starka drycker skall hafva följt.

Det af Blasio skrefna och med hans egna förbemärkning försedda poema är af följande lydelse.

”De filio profligato” äller ”Den förlorade sonen”.

”Den förlorade sonen, som, vare det sagdt [minom ä t] dem som [för mig någon ä t] annorledes tro, är en viss Magister Blasius vid Universitate illustrissima Upsaliense.” Den unge mannen, om trettetio år är att vara ung, sitter i en taverna i Upsala vid ett bord, domderandes högljudligen och spenderandes åt omgifvande skökor och dryckeskämpar [hvad ä t] af det han ännu hafver tillbaka af [köpesumman ä t arfvet äfter ä t] gåfvan jag fick af den gamble, som ännu är lefvandes,

I fäntor lefvande på hor,
I [löskemän ä t] drinkare på krogen,
än är jag icke mogen
att vara [lik ä t] som min bror,

[att gå som han på logen ä t]
[att ä t och ä t] att vara redobogen
att tidlig, tidlig gå ur säng
och gå som han på logen
och vara gamlens dräng.
Än äro icke tomma
de lådor [Blasius drager ä t] som jag drager ut
och icke i min lomma
[är plåtekassan slut ä t] på plåtarne är slut.[1]

[Till denna visa finnas varianter på lösa lappar, en nära ovanstående, men obestämd, samt följande:

I Kolingar på krogen
än är jag [ej ä t] icke mogen
[att vara som min bror *struket*]
och [bli ä t] tro som gubben tror
[rättfärdig och trogen *struket*]
och bra som min bror
[och tro som gubben tror *struket*]]

Actum (?)

Nästa rimmeri som kurator uppläste kunde rimligen nämnas De Blasio anabaptista.

[1] Här slutar det i sammanhängande följd nedskrivna brottstycket. De återstående styckena, spridda än före, än efter det ovanstående, har Fröding genom att lämna Actum utan någon siffra eller också efter Actum sätta frågetecken angett såsom ännu icke ordnade.

Jag minns ej hvad jag lofvade i dopet,
jag vattenöstes väl som andra små,
men [icke vatten, vin det är i stopet ä t] öl
i stånkan eller vin i stopet,
det är ett vått jag kan förstå.

Actum (?)

Kurator uppläste ett kort stycke af följande lydelse:

Lögner har jag skrutit.
Mened har jag svurit,
alla bud jag brutit,
[hvilka Gud befallt ä t]
som den högste Guden,
Herren Gud befallt!
Har jag ensam felat,
hafva icke delat
jag och vi och Guden
skulden som jag burit,
jag och annat allt?

Blasius synes här värkeligen erkänna sig hafva själf haft någon del i orsakandet af sina bedröfveliga öden. Vare detta nämndt Blasius till beröm, ehuru han torde underskattat den egna skulden. Likväl erkänna ju äfven våra bekännelseskrifter

arfsyndens och andra onda makters medvärkan vid ondts frambringande hos den enskilte.

Vid Guldängas ängar och gärden
långt bort ifrån [synden och världen ä t] gullvivor
sippor skogsstjärnor värden
där allt [som ä t] likt min broders var mitt och ditt
[där skulle vi vara, o Sulamith ä t]
[på ä t] af Guldängas ängar och gärden
där skulle vi [vara ä t] tjäna som piga och dräng
i dagsvärk på Guldängas ängar och gärden
om icke min fader var sträng

Actum (?)

Nästa af kurator upplästa stycke löd som följer:

"Förbjuden frukt.[1]

[När i fordomtid i ä t] Fordomtima tid i paradiset
[fader Adam, moder *senare tillskrivet*]
var ett enda träd med frukt förbjudet,
det på kunskapen om ondt och godt.

[1] I kanten är tillskrivet:
[nu synes det *struket*] vill
det enda [budet *struket*] icke förbjudna
är det att icke vara till
En lös lapp har det hithörande:
snart [äro alla utom *struket*] tyckes allt förhindradt och förbjudet
förutom det att icke vara till

[Hvarför gjorde ä t] Hvi gaf Gud på detta viset
[hvarför gaf han mänskan detta budet ä t] våra
fäder detta enda budet,
det har icke Blasius förstått."

Actum.[1]

Jag rände [på ä t] i gatone nakotan
och tänkte att Gud har gjort man till man
och Gud har gjort kvinnan till kvinna,
men folket det trodde att staden brann
och ville ej låta den brinna.

Jag skrek att i Paradis var ingen skam
att se på hvarandra båd bak och fram
som Gud hade gjort en till sitt beläte
både till framdel och säte,
då blef jag tagen af vakten,
som [mer än Gud ä t] sade att Gud ägde makten
. . . . .[2] att lösa moralen
— där satt jag tills dess att min fantetös
kom dit och [släppte ä t] hjälpte mig lös,
när hon sade: Blasius är galen

[1] Tryckt här efter texten i D. I C är dikten till mellanstycke och slut blott antydd, början densamma som i D.
[2] Texten ger ingen mening. Först har Fröding ämnat fortsätta med: *och mer än,* men strukit dessa ord och lämnat ett tomrum i början av nästa rad samt skrivit *och* att lösa moralen; över ordet 'och' är sedan skrivet: *att gåfvo* (?).

ibland, men äljest fredlig
och mycket beskedlig —
men Fanen bor i mig sen Hedenhös.

Till *De filio profligato* (Magister Blasius).

”David befalde dräpa Joab,
var likväl en konung stor.
Gud skall återställa Moab
trots dess förbjudna hor,
såsom I väl veten
af Jeremiah profeten”
etc.

Actum (?)

Kuratoı uppläste under allmänt och mycket skrattande följande stycke:

”Supralapsarius Blasius.[1]
Först höll jag med Herr Hogenskild
och konung Sigismundus

[1] På sidan bredvid finnas förstudier till dikten, dels enstaka verser som: en fyrkantig pannkaka — och platter som en kaka — Först höll jag på med liturgin — dels verser i följd:

tillbaka
Jag trodde först, Gud råde,
att Tellus är rotundus,
men hvad kan sparfven mot en örn
jag tillbaka
och sade: den har fyra hörn
och liknar mäst en kaka

— då började Hans Nåde
sin hammare att skaka,
hans hand var tung och icke mild
och icke mig jucundus,
Gud [råde, ä t] hjälpe mig, Gud råde,
så drog jag mig tillbaka.

[Sen sade jag
Först hade jag den [säkra ä t] vissa tron ä t]
Först sade jag i säker ton:
[att jorden är rotundus ä t]
Gud råde, Gud råde,
vår jord är en rotundus,
men kom på nytt i våde
för dem som hafva [denna ä t] gamla tron:
"quadratus iste mundus!"
då drog jag mig tillbaka
och sade: den är både
quadratus och rotundus,
en trekant, ja, hvem vet, en kon,
ovatus och en kaka,
qvadratus? rotundus?
det sednare, Gud råde,
[det ä t] jag tager [jag ä t] nu tillbaka.

[Än må jag ned i tviflets dy ä t]
Än vågar jag, än vill jag fly,

men sparkande som fölet,
än må jag ned i tviflens dy,
än dricka tro, än den utspy
och [sölas ä t] sudlas till af sölet.
Och får jag kraft och hjältemod
och forsar vildhet i mitt blod,
så kommer det af ölet.

Denna visa, inlämnad af Blasii systerson, studiosus Nicolaus Kanel, vittnande om att Blasius värkeligen anat, hurudan han är, synes vara skrifven något före den först upplästa nidvisan mot concilium Upsaliense. Blasius tyckes då hafva erhållit sitt märkeliga hjältemod genom ett särdeles inmundigande af öl och andra starka drycker. [För öfrigt synes Blasius af ofvanst ä t] Att någor varaktighet varit att finna hos denne vinkelvacklare, som än hemfaller åt katolska kätterier och landsförräderier, än ömkeligen [sig detta *överkorsat*] det hotande straffet undandrager genom trälaktigt uppförande, än gifver också rättrogenheten så väl som catolicismen åt den som flyger och farer och makt hafver i vädret, och sig åt egne theofrasmer och Bombasmer äller andres galenskaper hängifver, synes af här framlagde actis såväl som af mycket annat, som inspectori bekant blifvit, tydeligen framgå. Det hjältemodiga öl synes, såsom han själf be-

känner, hafva varit hans egänteliga styrka, så länge den varat, det vill säga tills det utrunnit ur Blasii hufvud och öfriga lekamen.

Actum (?)

Kurator uppläste ett stycke De duello Blasii äller om Blasii envig med en annor man i denna stad, en stark slagskämpe. Bland Blasii många påträffade rimmerier har återfunnits äfven detta, som liknar en imitatio [af ä t] till föregående räddhågatappra bikt om Blasii hjältemod.

Actum (?)

Jag [är ej rädd för någor ä t] vill ej lyda
någor alls
jag [frågar ä t] tänker icke hvad befalls
af någon här på jorden,
och är mig någor man för stark
och hotas jag med hugg och spark,
jag svarar blott med orden:
hvad önskar herren, hvad befalls?
att rädda så min arma hals,
som är i fara vorden.

Blasii högmod har tydligen här tagit sig ett [utlopp ä t] aflopp, som [väl ä t] dock sedermera synes hafva förrunnit i sanden.

Actum (?)

Jag ville ränna (??) som en riktig hare
Gud gifve nådigt att det ej är skare
som snö har fallit på,
att spårsnö syns därå

jag ville flyga ljugaren i synen
äfven
jag ville vara räfven

jag blefve ett lejon
med klor
en varg, ett lo

en orm i värsta fall
en orm [som ä t] med gifttand
äller en gaddlös, som slingrar sig och är beskedlig
men jag är dock en människa
kanhända anlagen till allt detta förefinnas:
djur, djäfvul, människa, gudomsväsen???

Actum (?)

Upplästes ett Blasii pennfoster, funnet äfven det hos Blasii [*samboerska* ä t *fanteväninna* ä t] samboerska och tydeligen med näst föregående i nära sammanhang stående. Det af kurator upplästa stycket var till öfverskrift och innehåll.

[*De r* ä t *"Vir Behemoth et Femina Leviathan"* ä t] *"De similitate animalium cum hominibus"*.

Märk verba dei [till i åskan ä t] i tordönet till den arme Hiob i Hiobs boks trettionde och sjutti till och med fyrationdeochförste kapitel. Märk att Gud Hiob, fyratio och tio, kallar det förskräckeliga djuret Behemoth för sitt eget värk: "Se på Behemoth! Han är ju min skapelse såväl som du och han lefver af gräs såsom en oxe," hvaräfter Gud synnerligen berömmer det stora djuret. Märk ock att Leviathan, som Gud ock i samma och följande kapitel ståteligen beprisar, i Psaltaren kap. 104,26 af psalmisten säges vara af Gud skapad att [lefva ä t] leka i hafvet, ehuruväl ock psalmisten Asaf i psalmen 74, värsarne 13 och 14, säger om Gud och Leviathan, med hvilket här synes menas [många djur af samma släkte ä t] ett djur med många hufvuden: "Det var du som delade hafvet med din makt; du krossade drakarnes hufvuden på vattnet. Du sönderslog Leviathans hufvuden och gaf honom till mat åt öknens inbyggarskara". Måhända menas ock i Hiobs bok, att Leviathan är flera liksom hvar och en i hebreiska [lärd ä t] något kunnoger vet, att ordet Behemoth hafver i slutet något som kallas plurale äller flertal.

Några rader på en lös lapp ha möjligen samband med ovanstående:

[kanhända, tanken är sällsam, denne ä t
kanhända, när han skapade, denne ä t]
Hiobs Gud är underlig, kanske att denne
till sin egen afbild skapade henne
[och Gud förhärdar ju hvem han vill ä t
för öfrigt förhärdar han hvem han vill ä t]
och vet [kanhända ä t kanske] hvad
[det tjänar till *struket*]

Actum (?)

En rimlek af Blasio antydande sinnestillståndet hos den tviflande och förtviflade sällen:

”**Blasii lefnad.**
Ödesnyck,
blindt förtryck,
rif och ryck,
nöd, och fara,
oftast vara
sönderbiten,
rifven, sliten,
usel trasa,
oftast fasa,

sällan ro.
Så var färden
genom världen
Blasio."

Blasius torde mästadels hafva haft sig själf att gifva tacken för [sitt lifs ä t] sin lefnads vedermöda och ynkedom. Sådane som han torde förmena sig vara förföljda af någonting de kalla fatum och mera sådant, som icke synes hafva någon bestyrkan i Skriften.

Actum (?)

Några små Blasii visostumpar [upplästes af kurator ä t], föga sammanhängande och föga vittnande om att Blasius gått i lära hos de gamle latinare äller de nu berömde poetier (?) i Frankrike och Italia. De lödo som så:

I.

Vi kifvas, när vi äta,
vi gå till sängs och träta
och hafve sällan ro.
Jag [drar dig i ä t] drager dig (?) din fläta,
du slår mig med din sko,

[vi träta, vi träta ä t]
i trätan, i trätan
och hafve [sällan ä t] ingen ro.

Ej patro och matrona,
en hane och en hona
och icke ett, men tu,
en bolare, en kona,
så äro jag och du.

II.

Men stundom äro dina läppar ljufva
och dina ögon äro ögontröst
och stundom [är du likväl ä t] liknar du likväl en dufva,
som kutter, kutter, kutter är din röst.

Och någon gång när Blasius spelar cittra,
då kan du gifva vackra ögonkast,
då kan du sjunga, drilla, kuttra, kvittra,
då kan du tala som en god taltrast."

Skall väl vara om löskekvinnan.

III.

Fågelsången höres från det fria,
fågelsången är ju frisk och fri,
tirliti, tirliti!
Hvarför få vi icke tirlitia,
kuttra, kvittra, sväfva i det fria
såsom svalor, äfven, äfven vi,
vi, vi, vi!"

Skall väl vara imitatio [äfter fågelspråket ä t] avium.

Actum (?)

Kurator uppläste följande Blasii poema, bärandes till öfverskrift

"Min kärleksvisa.[1]

Jag [köpte ä t] har köpt mig min kärlek för
pängar
och för mig var ej annan att få,
sjunger fagert, I skorrande strängar,
sjunger fagert om kärlek ändå!

Och den drömmen, som icke besannats,
såsom dröm var den fager att få

[1] Finnes redan i "Gralstänk"; se denna upplaga VII: 117.

och för den som från Eden förbannats
är väl Eden ett Eden ändå!"

Denna föga kristeliga och anständiga *kärlek* torde vara för Blasio särdeles betecknande.

En annor kärleksvisa.

Innehåll: den som förlorat förmågan att älska torde ännu en tid äga förmåga att längta äfter att förmå älska. Möjligen torde, anser Blasius, förmågan att älska komma tillbaka hos honom och han således framdeles komma att älska och älskas.

(Actum? till "Magister Blasius".)

Ett skriftstycke, hvilket synes vara [Grafskrift öfver B. J. Blasius ä t Om en grafskrift ä t] om ock ej allvarligt så dock på ett galgenhäftigt sätt menadt att häntyda på en Blasio af honom själf tillämnad och författad grafskrift.

Stoppen i jorden Blasium,
skrifven på hans Epitafium:
Han var i [lifvet ä t] lefnaden ond och dum
[nu stum ä t]
nu är han död och stum.

Blasius synes här hafva [kännt någon ånger ä t] hyst någon med bitterhet blandad ånger, hvilken dock hos en så lättfärdig man icke torde böra tillmätas något större värde. Synes ock icke vara en olämpelig inskrift å Blasii Epitafium, ifall han sig äljest allvarligare ångra låtit.

Sedan kurator uppläst samtliga dessa acta, hänvände han sig till [nationem ä t] membra Nationis, utbedjandes sig få höra hvad [landsmännen ä t] dessa tänkte och ärnade besluta.

Petrus Krogius senior: "Blasius var en stolle. En sådan kan intet vara medlem af denna församling."

Nicolaus Kanel, junior: "Blasius är min frände och jag må underdåningen (!) protestera mot att han är kallad stolle, ehuru jag vet att han varit på irrvägar och ingalunda honom på dessa följa velat. Blasius hade sina goda stunder och var tidtals nykter. Kanel ville dock icke yrka något särskildt för egen del utan gå [sin väg ä t] sina färde. Afträdde.

* * *

Några rader på en lös lapp tillhöra möjligen denna cykel:

Men om den varder sluter,
min penningpung till sista styck,

och jag går kring och tjuter
som vargen äfter mat och dryck

Kanhända
och längtar äfter draf

Till cykeln hör törhända även följande brottstycke på en lös lapp:

Den förlorade sonen.

Om [Gud ä t] Jehovah i Himlen sa:
du ben af minom benom,
du är ej [ond, men ä t] dålig mer, men bra
och allt är rent dem renom
[och allt hvad du vill ha
det [får ä t] må du också ta ä t]
och allt hvad du vill ta
af hvarjom och enom
af dyrbarom stenom
du finge om du ba
samt ätom och dryckjom
och allom androm styckjom
som pojkar vilja ha
— jag skulle skratta, nu ä ja
en som förr till Jehovah
och nästan lika bra!

DEN EGNA KRAFTENS MÄN.[1]

"Vi tro ej på judars
och främmandes gud,
vi lyda ej gudars
befallande bud.

På völvor och skalder,
som sia för visst
om [Oden ä t] Höder och Balder
vår tro ha vi mist.

Till höfdingen, goden
och [godingason ä t] godens son
kom kraft ej från Oden
och ofvanifrån.

Hvar plan, som vi hvälfva,
hvar bragd, som vi bragt,
dem skapa vi själfva
af invärtes makt."

[1] Texten efter E.

I leding de drogo
på främmande färd,
de stucko, de slogo,
de höggo med svärd.

Åt såren de logo
— när ådern blef tunn,
de sjöngo — de dogo
med leende mun.

*

Så sagan förtäljer
om självkraftens män,
men tviflet mig kväljer
och kväljer igän.

Var kraften, den egna,
tillräcklig ändå,
när arm kändes segna
att hugga och slå?

När blick kändes brista,
när hjärtat göt blod,
fanns än i det sista
den mäktiges mod?

Och var ej därinne
i själen en röst,
som gaf dem i sinne
en framtidens tröst?

Och var icke Oden
den anden, som gaf
åt hjälten i bloden
dess lefvande saf?

Och var han ej samma
åt herre och träl
lifgifvande flamma,
som är i hvar själ?

Densamma, densamma,
densamma likväl,
ifrån hvilken stamma
all ande och själ?

Var Oden ej anden,
som lefde i norr
bland is och bland sanden,
där öknen är torr?

2? { Hos kämpar på vagnar
i Faraos här?

1? { Och David som Ragnar
han var kanske när?

[Hos grekernas gudars
knäböjan *struket*]
Hos Sargon och Kyros
kanhända han var!
Men svarandet flyr oss
och gifver ej svar.

Hvad är mig, hvad är mig
hvart

*

I C finns ett kort utkast med femte strofen som ingång:

"I leding vi drogo
på främmande färd,
vi [höggo ä t] stucko, vi slogo,
vi höggo med svärd." etc.
Vår kraft var vår egen
tegen etc.
Åt såren vi logo
vi dogo
med leende mun etc.

reflektion: ja så förtäljes i sagor, men var kraften ensamt deras egen och är gaf icke äfven ??? äller Guds (?) äller annat

Ett löst blad har (under numret I) de fyra första stroferna med rättelserna: v. 7 Höder ä t *Oden*; v. 10 *höfdingens* son; v. 13 [*Var* ä t *De tankar* ä t] Hvar plan som vi

I D finns ett utkast till fyra strofer: n:o 5 (v. 3 *stungo*); denna:

> De lämnade tegen
> på hemlandets jord
> "vår kraft är vår egen"
> [ljöd ä t] var självkraftens ord.

som motsvarar E:s 8; 3:

> [Vår kraft är vår egen ä t] [Hos ä t] till höfdingen, goden
> [hos ä t] och höfdingens son
> [en kraft i oss självva ä t] kom kraft ej från Oden,
> ej ofvanifrån.

och den ofärdiga:

> och var icke Oden
> och de den anden
> som kommer öfver många
> äfven de kristne

OM EIGIL SKALLAGRIMSSON.[1]

Tocka dig, Eigil!

”Tocka dig bort från härden,
Eigil Skallagrims son,
tocka dig bort i vrån,[2]
yngre är världen
än du
nu![3]

Kan du flytta
kitteln på?
Tocka dig, Eigil,
här skall stå
en bytta.

Gör du nytta,
är du nog stark och klok
till kittelkok?

[1] Texten efter E.
[2] Raden senare tillsatt.
[3] Strofen slöts först med den nuv. tredje versen.

Hvad kan
du, gamle man?
Stapplande närma
dig
spisen att värma
dig?

Du gamle man,
hvad vann
af ärans gyllne ax
du fordomdags
på skalde- och hjältestig?

[Huskvinnor äro vi *struket*]

En huskvinna
kan koka och spinna,
hvad kan du
nu?"

Kittelbubbel, snurr af rockar,
spinnande kvinnors glam,
Eigil tockar, Eigil tockar
sig med skam
längre bort
— ännu bred, men mera kort

är den alltid korte
nu åldrigt hårige
åttioårige,
nu än förr
Eigil tockar, Eigil tockar
sig alltnärmre stugans (?) vrå vid dörr.

"Att öfva odåd i konungsgård
var det en bragd
att ristas på din vård,
till andra lagd.

När in du steg
hos Erik i Northumberland
att sjunga feg
ditt lif ur dödens hand,
var det en bragd?

Dälder finnas djupa
nog till ättestupa
för en gammal man.
Somliga våga
gå utför låga
branter — Eigil
endast han,

liten finne
sitter inne
gammal, årbräckt med skrunken kind,
därtill blind.

Är det sant att din faders fader,
han som vid dagtid i högbänk satt
högt öfver hirdmannabänkars rader,
var en Ulf hvar natt?

Är du af ulfvars ätt
äller är finnblod i ätten gjuten,
är du därför dolsk och sluten,
dolskt ditt sätt?"

Stugan är full af stugulekar,
en af piltarne pekar
på Eigil och säger: "Finn!"
alla stämma in:
"Finn, Finn, Finn!"

Det grinar till i Eigils min
halft ödmjukt ett hatfullt grin.

Glam och lek och snurr af rockar,
barns och unga kvinnors hån,
likväl tockar, likväl tockar
Eigil sig alltnärmre vrån.

Mummel:
"sällsamma vägar i lifvets tummel
odåd, ånger,
lätt att döma,
lätt att glömma
andra dåd och andra sånger,
klokmod bland sveken och svärden
på Värmlandsfärden
— sorg öfver söner
Eigil röner,
sorger skapa
ädelt drapa,
fara kan skapa
väldigt drapa,
Eriks öra
det fick höra.
Eigils flykt
skedde tryggt,[1]

[1] I kanten tillskrivet:
För öfrigt var hån (?)
mot Hårfagers son,
Eigil loge,
om Eigil för Eriks hirdmän doge.

skamfull ånger och ångersorg
längta äj till Himminborg,
Eigil fasar
för hvite asar,
asars glans är för hvit
— gå till Hel att pinas
och begrinas!
Eigil längtar icke dit,
men Eigil visste, att Eigils fall
sker, om Eigil skall.

Vägen, vägen, hvart den går,
stundom lätt och stundom svår
gås med lätta
steg af unga,
men med tunga
af en man med gråa hår.
Stundom rätta,
stundom falska steg!
Hvad är modig, hvad är feg."
Eigil teg.

[Barns och unga kvinnors hån
Kvinnoglam och snurr af rockar
huskvinnors hån
hvem kokar dig mätt *struket*]

Kvinnoglam och snurr af rockar,
Eigil tockar, Eigil tockar
sig alltnärmre vrån.
"Hvem spinner dig sockar,"
en huskvinna spörjer på hån,
"hvem kokar dig mätt,"
men tigande i vrån
sitter Eigil
af Kveld-Ulfs ätt
och Skallagrims son.

Till ovanstående hör följande, som står ensamt i D:

Jotnablod,
finnblodsingjutet
jotnablod
feghet och mod
ond och god
är inneslutet
i Eigils blod.

Asa- och vana-
blod och alla djur
Eigil kan ana
— — — slutet i Eigil som bur.

Huru ena
inne i ben och sena
hjärna och hjärta
det mörka och bjärta
Eigil spörj
ingen ger svar
hur det är och var
tvifla, sörj

På ett löst blad finnes följande plan:

Om Eigil Skallagrimsson.

Skattgömningen (?) och träldråpet.

Eigil, själf blind, for ut med två trälar till hjälp att nedgräfva skatten med i fjärran land. Han drap trälarne. Lågo under dem i kistan fördolda runobalkar med Eigils gammalmans dikter? Hvarken skulle afkomlingarne (äller ättmännen) ärfva ättmängden ej häller Eigils sista tankar (på runobalkar?). Den som i framtiden ägde snille och vitterhet nog att finna platsen, uppgräfva skatten och förstå hvad Eigil menade skulle ärfva mynt- och snilleskatten???

I D finns ett diktutkast:

Tocka dig, Eigil Skallagrimsson,
tocka [*bort* ä t] dig, Eigil,
du är för gammal för världen,
tocka dig från,
tocka dig från härden.
Kitteln den skall på till kok,
här skall stå en bytta
[vi kvinnor göra ä t]
gammal är du, litet klok,
du kan gärna [dig ä t] flytta
dig ifrån
[oss ä t] dem som göra nytta,
tocka dig, Eigil Skallagrimsson.

Husets kvinnor [äro vi ä t], Eigil Skall-
grimsson,
äro vi, men hvad är du,
store Eigil Skallagrimsson

Allt detta har i kanten anteckningen: *Förkortas och sammandrages.* På nästa sida äro ofärdiga, till stor del parallellställda versförslag till diktens början. Längre bak i boken finnas följande stycken:

Dälder finnas djupa
nog till ättestupa

för en gammal odådsman,
som, ifall han vågar, kan.
[Vågar du ä t] Somliga våga
gå utför låga
sluttningen.
Skam och sorg
längta ej till Himminborg
vaner och asar
fasar
för hvit
Gå till Hel att pinas
ormetter
mörker och natt hvem längtar dit

Därefter följer stycket "Mummel" o. s. v. (se sid. 144), väsentligt lika texten; jag anmärker dock följande olikheter:

..... tummel
lätt att dömma
unga kvinnor mot unga ömma
lätt att glömma

stundom tapper, *stundom* feg

Det grinade till i Eigils min
ett ödmjukt och hotfullt grin,

dock tockar sig långsamt bort i vrån
Eigil af Kväld-Ulfs ätt
och Skallgrims son

I D finnes ytterligare en fristående sång, i två parallellförslag:

Gamle Eigil vill öfverlista
när han icke kufva kan.[1]
Eigil äger en gammal kista
den ingen känner mer än han.[2]

I den kistan ligga pängar
vunna med dråp och hårda slängar
vunna i frihet äller tvång
våld äller slag på harposträngar
äller med slug äller ädel sång
Kanske ligga på kistans botten[3]
Eigils sista sånger

[1] när han icke kan kufva.
[2] öfver hvilken hans tankar rufva.
[3] Kanske djupt i denna kista
ligga Eigils sista
kanske bästa sånger
gjorda i harm eller ånger
sorgmod vrede

skrifna i harm äller ånger
af Eigils hand
måtten
slotten
i Normandialand
på runobalkar
flädermöss och djärfva falkar
Ingen vet det af Eigils ättemän
ingen vet det än.

* * *

VENEZIANSK STÄMNING.[1]

(Äfterklang.)

Hör, Signora, hör, Signora,
redan ljud från barcarolen,
redan våra, redan våra
steg förnummits från gondolen.

Gondoliern i slitna kappan
lyss till steg — det äro våra,
här är stället, ser du trappan,
låt oss stiga ned, Signora!

Se Canovas lystna flicka
från den vällustrika staden,
leende och [trånsjukt ä t] trånfullt blicka
ned på oss från ballustraden!

[1] Texten efter E.

Se banditen, se banditen,
älskaren, som älskar flickan,
dyster, fattig, dräktförsliten,
men med några mynt i fickan.

Till en amfora med vinet
från den drufvofyllda kusten
— tänk dig hon i hvita linet,
tänk dig älskogen och lusten!

Lust att njuta, lust att[1] glädjas,
lust till allt som städjes till
i den stad, där [får ä t] allt tillstädjas
[allt hvad Höga ä t] som det Höga Rådet
vill.

*

Se hur månen lyser natten,
nu i öppna Canal grande
går gondoln, på tysta vatten
sväfvar tyst Wenezias ande:

Rikedom och ärelystnad,
kärlek [hårdkall ä t] kylig i gemaken,
vemodsfull på vattnens tystnad,

[1] Ändrat till *för*, men tanken icke fullföljd vidare, liksom i ändringen på verser längre fram.

lättsinnt lekfull under taken,
musicerande och gäll,
i en laglös tillåten bordell.

Låt oss lyss till glädjeljuden
bakom halftillslutna luckor
— [där är dans ä t] flickors dans som
kastat skruden
[ibland ä t] inför sjömän från feluckor,
där är [tjuslif ä t] lycka för i kväll.

Det som morgondagen gifver,
tänk, Signora, ej därpå,
[ty hvad är ä t det som ä t] hvad som är
och var och blifver,
fråga barn och fåglar små!

*

O Venezias ande, var oss
med och lär oss, hvar är platsen
för Cornaros lif, Cornaros,
är det detta bland palatsen?

Hundraårige Cornaro,
du som lärde dig [att vara ä t] bevara
[lyckligt sund i din tillvaro ä t]
lyckligt glad ditt lifs tillvaro,
föga skymd af nöd och fara,
lyckligt glad i hundra år
af en lång beständig vår.

Lär oss lefva, lär oss njuta
af din hemstads djup och höjder,
lär oss lefva, lär mig sluta
i min famn dess alla fröjder,
från den lägsta som du njöt
till den ro, hvarmed du slöt.

*

Här är målet, här, Signora,
— gif en kyss åt gondolieren —
slutar [våra ä t] färden, sluta våra
[färder snart, [och ä t] kyss gondolieren,
för hans sång och för besvären ä t]
färder, drifna af begären,
gif en kyss åt gondolieren,
jag är icke svartsjuk, denne
[är en annan flickas man,

han har icke min begäran,
men han känner, anar, känner att
vi oss ämna till megäran
Popolita för i natt ä t]
har en annan, han, till "henne",
den han älskar natt och dag
jag är icke svartsjuk, jag.

Nu, Signora, min begäran
har du följt på dessa vatten,
nu stig in med mig [i ä t] för natten
till den leende[1] megäran,
mera god [än hon ser ut ä t] i själ än trut,
för att [lefva ä t] älska natten ut.

[Gondolierens båt försvinner ä t]
Se, gondolierens båt är borta,
från gondolierens båt
[än ä t] höras ännu några korta
slag af åran och en låt
[att le äller skratta åt ä t]
halft i skratt och halft i gråt.

[En lustig *struket*]

[1] ordet överstruket, men ej ersatt

Så är lifvet, sådant våra
vägars lust och sorg och allt,
svep [signora, hölj ä t] i sjalen, o Signora,
[tätt din [min sk] ditt anlet och gestalt ä t]
varmt din älskade gestalt.

Vinets vågor evigt välla
i mitt evigt fyllda krus,
cancanera, mia bella,
gif mig evigt [kärlekrus ä t] lyckorus.

[Själen är ej gjord af lera ä t] Vet, din
själ är icke lera
målad
fast som [köttet ä t] denna, röd och hvit
ä t]

Var dig själf och icke mera
allt du är, är mitt och ditt,
cancanera, cancanera,
var mig ljuf som Sulamith.

Tunga äro lifvets lotter,
du är ung och skön och fri,
dansens dotter, furstedotter,
vi tillsammans äro vi.

I D finnes ett utkast till somliga strofer. Jag citerar av de oftast icke fullbordade utkasten:

v. 5—8: Gondolieren, höljd i kappan,
anar stegen vara våra,
anar mycket, här är trappan,
låt oss stiga ned, signora.

jfr v. 29 ff.: Rikedom och ärelystnad,
kärlek, strängkall i gemaken,
vemodsfull på vattnens tystnad,
lättsint [sparkande mot ä t] under
värdshustaken

jfr v. 44 ff.: Här Cornaro gamla huset
lefvat lidit varit lyckligt
skymt af mörkret, glimt af ljuset
ödets hand... äftertryckligt

jfr v. 60 ff.: [Gif ä t] Kyss för sången och besvären,
gif en liten mun att dricka
[kyss ä t] åt den gode gondolieren,
ty han äger själf en flicka
äger han bland Lidos hus

* * *

FRÅN VÄRMLAND.[1]

En kriminalhistoria.

Skrål utmed vägarne: ”tralla-la-lalla,
I rallare alla.”
Hvar fins det en käring
med krog och förtäring,
jänter,
brännvin,
”fämkårrt och tromp”?

[2] Skrål utmed vägarne: ”tralla-la-lalla,
I rallare alla.”
— ”rallra ä ute på domp”!
Sägen dem, sägen,
hvar fins det vid vägen
jänter,
brännvin,
”fäm kårrt och tromp”?

[1] Texten efter E. — Cykeltiteln var ursprungligen *Några värmländska låtar,* undertiteln *Rallarelif i forna dagar.*
[2] Vid raderna 8—10 har Fröding satt frågetecken.

"Jo just här ve sia
bor Lena-Maja-Fia
mä jänter,
brännvin,
fäm kårrt å tromp!"

"Se glasa på breckra,
se fleckra, se fleckra,
i vrån där legger dä en klomp,
d'ä fölletratten Ola,
slô kårrta i bola,
hej, jänter,
brännvin,
fäm kårrt å tromp!"

"Tromp i bole,
ja har ole,
speler du falskt, din attan,
d'ä lomp, du ä en lomp."
Slagsmål, knifhugg, en död,
från spisen sprang vettskrämd kattan,
midt under slagsmålet ljöd;
"hej, jänter,
brännvin,
fäm kårrt å tromp!"

*

Äfterspel.

Under förhöret.

Det är bevittnadt att han släckt ett lif!
— "tror härrassöfdingen att ja drog knif
mot en åttå vännera?"
I protokollet står hans dat beskrifven,
det är ju sanning att han dragit knifven?
— "dä nek-ärkänner'a!"

Nå låt oss återgå till förhistorian,
det var ju brännvin blandadt med cikorian,
ni drucko mycket och när det ni gjort,
är det ju sanning att ni spelat kort?
— "nock såg'a spele å di are lekera!"
Sen blef det gräl och han blef arg till sinnes
och tog till knifven såsom väl han minnes?
- "dä ärkänne-neker'a!"

Men gubben Ola har bevittnat, att
Ni dragit knif, säg, mins Ni, hvar han satt
— "nock såg'a'n bort i spisen tätt ve brännera!"
Men Ola säger, att Ni sagt "din attan"
till er kamrat och kanske minns Ni kattan,
som sprang sin väg? — "dä nek-ärkänner'a!"

Nå det har vittnats, att det skymt en smula
— "nä inte va dä klarljust sôm ve jula
å nock ble taljen klen ôm vekera!"
Men den anklagade har sagts ge till ett rop
och vältat kull ett närbeläget stop?
— "dä ärkänne-neker'a!"

Erkänner äller nekar han?
— "hå härrassöfdingen ä fälle man
te säja hocke häller ej!"
Nu kan det vara nog, nu väntar maten
och det är middagsrast! — stack Nilsson till kamraten?
Ja äller nej?
— "ja-nej."

*

Bekännelsen.

(Vid nästa förhör.)

Nilsson skall veta, att straffet är icke så hårdt,
om ock han förbrutit sig svårt.
Det är dråp i hastigt mod,
som här gjutit annans blod
till döds, men är icke mord
— tro på mitt ord,

att erkände han,
dess mer han vann
af mildrande omständigheter
som lagordet heter
— är han skyldig, nej äller ja?
— "ja —, ja säjer fälle ja!"

Han skall icke dömas till döden
och ett prejudikat gifver stöden
därför att han får det rätt bra,
om han blott säger ja!
— "ja!"
Och för öfrigt har brännvin förfört
Lars Nilsson — "ja vesst, gûmmä sé
dä flög immä mä ett, ettutré,
hva i Hällvett kann ja rå för't,
orsäckt mä ä allt ja får be."

*

Samtal med fängelsepredikanten.

Som Nilsson ser, så når man ändtligt botten
af synderna och lasterna och brotten,
när man ej tror på Gud och honom hör!
— "nock känner'a litt te bå läsera
å prästera, sôm gärne lägger näsera
i allt en gör!"

Men Nilsson känner väl de tio buden,
och att vår herre, han, den Högste guden,
ej vill att människan skall synda alls?
— nock ha ja hört ôm fan å möcke annat,
sôm än ä si, än så, å sômt ä rennt förbannadt
tå krånglihet, hva mener di, hva falls?"

Nå låt oss lämna lärdomen och talen,
men huru lasten väcker samvetskvalen
begriper kanske Nilsson själfmant nu?
— "hvem gjord ôss skröppli tå dä där lere
satt han kunn gör ôss varrer, han där nere?
hva fan å fan, hvem Gu är Gu?"

*

Pastorns monolog.

Det kräfves mycket kraft och tålamod
att mjuka upp en så förhärdad själ,
men huru mången är ej syndens träl
och kan väl någon af oss kallas god?

Det händer då och då att ämbetsbröder
ha råkat äfven de i fängelse,
jag kan ej neka tviflet, som föröder
min egen själ — är allt förgängelse?

Och hvad är Gud? ett föremål för dyrkan?
nå man är väl modärn för gamla kyrkan
— ett Allt? — ett Jag? — ett Någonting så där!
— man tänker icke alltid som en lär.

I D förekommer ett utkast, som omfattar flera av diktens avdelningar. "Under förhöret" är i ungefär samma form som renskriften. Av "Bekännelsen" finnas några rader:

Han skall icke dömmas till döden
lagparagraf gifver stöden,
att han får det så tämligen bra,
om han blott säger "ja"
— "ja".

Och för öfrigt har bränvin förfört
Lars Nilsson — "ja vesst, gûmmä se,
dä flög immä att ja skull slô te
hva i Hällvett kunn ja rå för't
ôm orsäckt får'a be!"

"Samtal med fängelsepredikanten" finns i det väsentliga, men ordningen mellan stroferna och strofdelarna är icke klar eller bestämd (v. 7 o. 8):

Men nog vet Nilsson alla tio buden
och att den högste käre Guden

v. 16: nock ä dä konstitt [lell mä han där nere ä t]
mä dära lere .

är Nilsson kommen till besinning nu
och Nilsson vet ju att en djäfvul finnes
och Nilsson kanske från katkesen minnes

Första avdelningen finns, med titeln *Ur rallarelifvet i forna dagar,* likalydande med E. — Ett blad innehåller ett ännu tidigare utkast. Av "Äfter öfverbevisningen" finns rimmen *förhördt — förfördt — förstördt* och värsen *hva i hällvett kan ja rå fört?* Till *Under förhöret* finns:

Omkväden
dä nek-ärkänner ja
dä ärkänn-neker ja
nej-ja
ja-nej

Hocke ha ja ärkännt äller neka för.

Vidare anteckningen:

Möjligen äfven Ett samtal med fängelsepredikanten?

Ett blad längre fram innehåller "Pastorns monolog".

Ytterligare finnas på ett lösrivet blad början och slutstrofen av första avdelningen samt det första stycket av ”Bekännelsen”.

* * *

KLOKE KLOCK.[1]

En variant på en äldre visa.

Det var en klockare i en socken i Värmland, som var så ovanligt klok i allt att han af allmogen benämndes "Den kloke klockern" äller kortare "Kloke Klock".

Hva ä dä? [hvem ä dä som flyger å far ä t]
    hva fan? kors i all min dar
hvem fanken ä ute å far.
Kloke Klock, klock, klock,
[klingar klockan ..?... han har]
klocke Klock, kloke klockarefar,
dä den klokste i sockna, dä vet en nock,
dä han som (ä) ute å far.

Dä ä messfall i körka för prästens skull
för prästen ha supe sä full.

[1] Finns i C. Övertiteln är: *Ur "Några ytterligare Värmländska låtar"*.

Kloke Klock, klock, klock,
Kloke klo klock klock klock
ska läse i körka för prästens skull,
dä går unna [mä slän (?) lika ä t] för Klock
mällan sten å stock

ä för klok för te kör sä ikull
å boka den
känner han nock.

Dä nöddop i sockna å en skock, skock, skock.

* * *

KALLE DAL OCH HANS MOR.

I.

Var det en värklighet från lifvet,
en äfterklang af något skrifvet,
ett återljud af egna kval
i sammansus med skogens klagan,
när jag förnam den sorgsna sagan
om skogens son, om Kalle Dal?

En fästningsfånge var hans broder,
en sockensköka var hans moder,
lösdrifverska och fattig tös,
som aldrig kännt en skymt af heder,
men hur man svälte äller frös,
och aldrig visst om andra seder
än den att vara sedeslös,
men var bekant med brukens smeder,
ett laglöst barn, en stackars tös.

*

[1] Texten efter D.

II.

"Lelle Kalle,
lelle Kalle,
du min lelle Kal.
[Hvem var far din, hvem kan veta ä t]
Äfter far din får du leta,
hvem kan veta,
hvem var far din, lelle Kalle,
lelle Kalle,
lelle Kalle,
du min lelle Kal?
Äfter dalen skall du heta,
där du föddes, lelle Kalle,
lelle Kalle, du skall heta
lelle Kalle Dal."

*

III.

Det ligger en usel stuga
ensligt vid ensligt vatten
af en mörkbrun å

där om natten
smederna knacka på.

Där tultar en tulting bland rösen
och tultingen rullar i backen
och rullar ikull
[slår sig i pannan och nacken ä t]
och mamman, den fattiga tösen,
tösen som vanligt litet full
ser på.
Lelle Kalle,
lelle Kalle,
hur ska detta gå!

Snyter, hjälper,
nästan stjälper
[sig ikull ä t] själf omkull också.

*

I C finnas två överkorsade utkast. Det äldsta har slutligen fått titeln *Kalle Dal och hans mor.* Dess ursprungliga text var:

Att Kalle Dal var född i dalen
långt bort i skog vid skogens sus,
man visste väl i herresalen
och lika väl i bondens hus.

[Och att hans moder var den lilla ä t]
Och om hans mor man talte illa,
en ogift, [sjutton ä t] sextonårig tös
att
Hans moders lif var synd och villa

Fröding har sedan skrivit en ny första strof.

Att Kalle Dal var född af tösen
af socknens allra värsta skarn,
en tös som [hade ä t] gjorde tjänst på krogen
och hade ändå flera barn

Och han har även gjort en ny början:

Att Kalle Dal var född i skogen

Det yngsta utkastet närmar sig D-texten. Följande olikheter och ändringar föreligga:
Urspr. lödo v. 1 o. 2:

Är den en värklig skymt af minne,
ej endast sorgen i mitt sinne

v. 6 ff. om [sorgens ä t] skogens son, om Kalle Dal.

Ett vet jag af, du kommer åter, [ä t Det är dumt strunt hos g ä t Det är väl dårskapen hos dårar]
när någon gång mitt sinne gråter

för ånger äller hårdt förtal,
[fastän han ä t] om en som lefde mäst på
krogen,
ett hittebarn, som födts i skogen,
och bara hette Kalle Dal.

* * *

BIBLEAMS ÅSNA.[1]

(Scen från ett husförhör.)

Prosten sitter i skolhusets kateder något fetlagd och bred i ansiktet samt klädd i den sedvanliga svarta dräkten med den hvita prästkragen. Minen har en viss dragning åt det humoristiska hållet, men erhåller då och då en viss anstrykning af stränghet, hvarvid underkäken synes hårdare och hakpåsen mera framträdande. Vid sidan af katedern sitter pastorsadjunkten, lika klädd men med ett modernare utseende, vittnande om nutidens tvifvel och strider, men ock om känsla af större kunnighet (möjligen i den moderna bibelkritiken?).

På de främsta bänkarne sitta den närmaste nejdens skolbarn. Längre tillbaka äldre och älste samt på den bakersta bänken gamle Lars Anderson, den bekante sektstiftaren, Lars Anderson, som själf kallar sig Lars Gudsson och hvars anhängare af befolkningen tituleras Lars-Gussera.

Prosten, som en längre stund förhört de husförhörsbesökande i bibliska historien, har till sist nått

[1] Texten efter C.

fram till berättelserna om Bileam, vänder sig till Elvira Nilsson och frågar:

"Nå, Elvira Nilsson, kan du berätta om den där mannen, som ville välsigna" — "äller förbanna?" — vänder sig afsides till pastorsadjunkten, som, något förvirrad af tvifvel och modern bibelkritik, likaledes afsides svarar: "Nej, ja, det synes ej klart framgå af texten (bläddrar i bibelkommissionens numera till bruk äfter behag [ju numera tillåtna öfversättning af 1903][1] i stället för den likväl ännu gällande kyrkobibeln) i Numeri kapitel 22, 23 och 24 den ifrågavarande profeten ärnat förbanna Israel, men väl att Moabiterkonungen försökt förmå honom därtill, ehuru profeten hänvisat till Gud om, hur han, profeten, härvidlag ärnade bete sig. Intet i dessa kapitel stående synes mig direkt uttrycka, att profeten ärnat motsätta sig Guds vilja, men på grund af hvad som sedan skedde och på grund af Numeri 31,8 och 31,16 samt i synnerhet Deuteronomium 23,5, där det står, att 'Herren, din Gud, förvandlade förbannelsen till välsignelse', torde man få läsa mällan raderna och antaga, att profeten haft något mot Herrens vilja stridande i tankarne vid det ifrågavarande tillfället."

Prosten: "Nåja, Elvira, berätta som sagt om den där som slog åsnan och så vidare."

[1] Strukna, sedan ej åter införda ord.

Elvira: Jo, Bablabam var en som hade en åsna —

Prosten (med en blandning af humor och allvar): ”Nej, men Bablabam kan väl ej vara allvar. Babel var en stor stad, från hvilken mannen möjligen kunde härstamma äller i alla fall från Babylonien, som var bekant för sina spåmän — äfter som det berättas att Balak, som ursprungligen härledde sig genom Loth från samma stam som Abraham och Israeliterna, hvilka härstammade från Babylonien, hade sina stamfränder ’vid floden’, sannolikt Tigris äller Eufrat. Kan Kalle äller hvad du heter, som sitter bakom Elvira, säga hvad mannen hette.”

Kalle: Babelabraham.

Prosten: Felgissadt! Jag menar icke, att Abraham hette så, fastän hans förfäder voro från Babylonien. För öfrigt är det fråga om en annan. Gissa en gång till!

Kalle (tveksamt): ”Jo, han hette Robo—Jero—Robo—boham.”

Prosten: Alldeles rasande! Visserligen hette den förste konungen i Israel Jerobeam och hans samtida, Salomos son och konung af Juda, Rehabeam, men Roboboham är ju i alla fall något helt annat och här [är][1] ju fråga om en annan, en som red på en åsna. Karl Fredrik Johansson, du heter ju så

[1] Saknas.

— du kan gärna få snyta dig först — vet kanske hvems åsnan var?

Karl Fredrik Johansson (snyter sig och stammar däräfter med stor möda): "Belialadams, nej, Belibabliams, nej, Barabasans — jag tror det var Barajohans åsna!"

Prosten (hostar litet smått): "Ja, det var många vackra namn det. Belialadams åsna går väl an, äftersom den illa beryktade mannen synes hafva haft väl mycket både af Belial och Adam. Men Barajohans åsna är allt litet på sned. Du kunde lika gärna ha helt beskedligt sagt: 'det är bara Johans häst'. Du tänkte väl på far din och hästen där hemma. Vi ska fråga Elviras syster, som är äldre. Tänk äfter nu, Gunilda, hur det står i bibliska historien, och bibeln har du väl läst, äfter du blifvit så stor, och tänk litet mindre på Babel, det är förbistring."

Gunhilda: "Låt mig se nu, lä mä si, lä mä si, jo Gilgal, nej, inte Gilgal utan Ba-nej, Babel skulle dä inte va, nej, Bibel, det skulle va, det var berättelsen om Bibleams åsna!"

Prosten: "Det är allt märkvärdigt ändå, att ingen kan det här, som ändå är så lätt. Är det ingen af de äldre, som kan namnet på profeten, som red på åsnan?"

En gammal gumma, som är lomhörd och ännu

lefver i gamla föreställningar: "Ack jo, ack jo, Vår Herre red allt på en åsna, äller kanske var det två, somma säger, att det var två — och det var väl först på den ena och sedan på den andra, äller på skynkena, som de lade på åsnan och fölungen, så att han satt midt emällan på kläderna äller också satt han väl på den ena, medan den andra sprang förbi — äller så var det väl ett undervärk och sånnt får en väl tro, när det står i bibelboken."

Prosten (rätt allvarlig, med hak- och käklinjerna litet hårdare än förut): "Nåja, Maja Lena i torpet missförstår förmodligen saken. Huru man rätt skall förstå frågan om de två åsnorna och Herrens intåg i Jerusalem, därom tvistas ju ännu. Somliga hålla sig till Lucas 19,30, där det endast är fråga om en fåle, andra fästa äfven afseende vid Mattheus, som omtalar en åsninna och dess fåle och åberopar såsom profetia Sakarja 9,9, där många lärde likväl anse, att endast ett och samma djur åsyftas, en åsna, som är en åsnas fåle. (Pastorsadjunkten, som hyser vissa tvifvel angående harmonistikförsöken i Nya Testamentet, ser litet tveksam ut. Prosten fortsätter:) Emellertid gör man i vår tid för mycket bråk med dylika svårigheter och Mor Marja kan ha rätt i, att man väl får förklara dylikt på det ena äller andra sättet, så godt sig göra låter och be Gud upplysa en, när det inte går på annat sätt.

För öfrigt tala vi ju här om en helt annan åsna, än den Herren ridit på vid sitt intåg i Jerusalem. Är det någon annan af de äldre, som kan säga något om [den][1] här profeten och hans åsna?”

Lars Andersson i Knäveka (äfven kallad Lars Gudsson) reser sig upp, är som vanligt en smula drucken, men talar rätt beskedligt, ehuru han följer sin vana att uppträda som utläggare och undervisare angående de stora sanningar han tror sig ha funnit. Hans språk är ett mällanting mällan vermländska och bibelsvenska.

Lars Gudsson: Ja, nog vet ja att profeten hette Bileam och att åsnan hans inte kunne gå för dä atte dä stog en i vägen. Å ja kan förstå, att Beleam, dä vill säj Bileam, ätter dä ska var så noga, hur han hette, va rasen, så han slog, ätter som han inte såg engel, som stog i vägen för åsna, ja tänker, att ja skull hafva gjort detsamma i hanses klär. Hällers stämmer ja in mä prosten i dä, att Belial-Adam och Belibabliam int ä så dåli namn, hvarken för den här profeten, som i ovetenhet slog åsna, häller för många andra, mäj själf inbegripnas, som hafva bå Belial å Adam å Bel i Babel å Babels förbistring mä, för den del, i kroppen å kanske själa mä för den del. Men lell Gunhilda va kanske int hellt ôt Helsicke, när ho sa Bibleams åsna, för dä

[1] Saknas.

å som så, minstens för mä sjôl, att bibla, prosten får orsäckt att ja taler bonnspråk, att bibla sa ja, om en ska begrip'a mä däsamma utan andens ledning ä som profeten Belial-Adam äll Bibliam äll Bileam, som slår en för att en ska gå fram te e tro å te gärninger, en inte kan å mä själf förefaller dä minstens att ja ä åsne som int hvarken begriper, att dä stämmer allt som står i Bibla å int häller att ja ôrker gär allt dä som där står att en ska gär. Men ja kan säj, att dä som sätter sä imot te gör dä bibla slôr mä te gör setter kanski mäst innaför inne immä, så att dä int helt precis som mä Bileam å åsna, för där va dä en ängel som satt sä imot åsna. Men om nu Bibla kunne lätt bli å slô mä, feck'a framför sä å feck blädder å bla å välj ut dä, sôm vôr bra å lätt, dä som int stämd få va där dä va, så skull kanski allt bli bra, satt ja sleppt å gär dä ja int tror ja ôrker äll kan. Å månn tro, om int di ha mä urätte satt Bibla i ställ för andan, som upplyser dä lell åsneförstånd en kan ha. Boka Bibel ä bra som ho ä te tänk ut å lät andan inge en hva som ä vackert å sannt i'a å dä tör int var lite dä, men dä där mä rättsnöre, ser prosten månntro, om int dä ha gjort om Bibla te en Bibleam, som slôr te gå dä som int ändå ôrker gå. Å småbarna här di tör ha en släng åttå Bibleams pisk di åg når di ska lär sä allt dä konsti mä Reha-

beam å Jerobeham å Meljodak-Baladan å Balak å Bileam, satt dä int unnli, att di kan kom å säj Bibleam åg, utta di tänker att dä ä en som

*

Straxt i början av C, närmast efter förslagen till titel och underrubriker på diktsamlingen, står följande anteckning:

Ett Diktämne: Ätten Falkenstjärna von Gud (barnstycke).

ett annat: Om de så kallade Lars-Gudsarne, en nyuppkommen sekt (fingeradt vara tillhörande konsistorii protokoller och utgörande ett fingeradt stenografiskt referat af ett "Lars Gudssons" föredrag. (Möjligen utgörande en del af en särskild cykel: Några Värmländska stycken?)

* * *

GÖK ÄLLER SVALA.[1]

Var jag en [ä fr Är jag en] gökunge, smugen
med svek in i svalornas bo?
Eller en svalunge, flugen,
när senkomna vårstormar sno,
för tidigt ur svalornas bo?

Är jag skapad att ropa: hoho!,
såsom gökarne ropa hoho
äller, som svala, att [ä fr äller att sväfvande]
hvissla
som svalorna, hvad skall jag tro
och tassla och tissla
högt öfver höganlofts bro
i svalbots förtroliga ro?

[1] På ett lösrivet blad, försett med anteckningen: (*Öfvertitel: Djurlifsfantasier sättes strax äfter "Växtlif"*).

Har jag sparkat syskonen små
ur bot som en bortbytingsbror,
har jag ätit svulten [simpel] och rå
ihjäl både far och mor?

*

Nog af, att jag känner mig ensam
som en gök i ett utrymdt bo
[med ingen har jag gemensam ä t]
och känner med ingen gemensam
en [tanke ä t känsla ä t] gärning, en känsla,
en tro:
— är jag en gök, hoho!,
vill jag ropa hohho, hoho,
håhå, hoho.

Och stundom jag känner mig fallen
och slagen och gjord till en trasa,
jag tror det är sår i skallen,
jag känner dödens fasa.

Omkring pipa och streta
mig tycks ibland det är pip och (?) rop

godt folk tyckas vilja hjälpa
mig grop
till lifs (?) igen
med sopran äller bas
är småfolk som svalor, kan ingen veta,
äller [kråkor ä t] korpar, som vänta mig
blif as.

*

Ett utkast i D är i allt väsentligt överensstämmande med de tre första stroferna här ovan, ehuru strykningarna äro flera och en definitiv redaktion ej blivit gjord fr. o. m. v. 9.

Därefter följa oordnade verser och versdelar, som gruppera sig på ungefär följande sätt:

skall jag tala
som en sva
skall jag säga pip, pip, hvissel
tassel tissel
äller [säga ä t] ropa på försök
som en gök
ingen är att tro [invid ä t] bo'ns och svalans ho
hvarken bo'ns ko
äller bo'ns so
bäst att ropa ha ho
hoho hoho

troligast är jag en gök
jag vill ropa på försök
se bons ko hoho, hoho
och bons so
vid bons bo
hoho

Ett utkast i C omfattar v. 1—10 (v. 4: ur svalbot, när storm börjat sno ä t ur svalbot för tidigt, må tro; v. 8 äller skall jag mig lära att hvissla).

Även på ett litet löst blad finnes början av denna dikt med flera olika förslag (v. 2 svekfullt i svalornas bo); efter v. 3:

är icke lätt till att veta,
hvad skall jag tänka och tro
skall jag försöka att sträfva
äfter att hvissla och sväfva
och pipa
skall jag lära mig tassla och tissla
i svalbots förtroliga ro
skall jag lära mig sväfva och hvissla
som en svala kring svalornas bo

* * *

STORSTENE FJÄLL[STENSSON].[1]

Lillfinne Lillfinnsson,
som äljes tigger,
löser i smyg
Stor-Starke dryg
i stycken ligger.

Fjäll höljas af hafs häfning.
Fjäll ramla af jords bäfning,
de söndersmulas af långsam vittring
och jotn af dvärgs förbittring,
när jotn står i dvärgs väg —
är det sannt, Stortale, säg?

Storvråle Jotnadån,
Jotnason
från Jotnahem,
vrålar som en stormstark vind,

[1] Finnes i D.

Lill-Finne Jotnahån,
Lill-Finnsson,
har en liten rem,
bind, knyt, bind!

Trollknut är bunden
i samma stunden,
storm gör ett sista brak,
ligger slak.

* * *

MONTCONTOUR PÅ ÄLDRE DAGAR.[1]

[Hvem är den ädle gästen
på Louvre hos la Reine,
han sjunger under fästen
på Louvre för la Reine. *struket*]

[Men lustigt ä t] Nu dansa lustigt korten
för Charles af Valois.
Hvem söker in vid porten
kung Charles af Valois?

Det svaras ifrån vakten:
”på Louvre bor la Reine,
och den som äger makten
på Louvre är la Reine.

[1] Finnes i C. Kallades urspr. *Försoning.*

Men, främling, stig af hästen,
du kännes af la Reine,
en sångare vid fästen
berömt dig för la Reine.

[Han önskar icke hämnas
din sång om lögn för lön,
med heder må han nämnas,
Guilbert du Mont de Meune. *struket*]

Stig därför tryggt ur sadeln,
herr Guy de Montcontour,
och blanda dig med adeln,
herr Guy de Montcontour"

Den gamla slitna kappan
han slängde vårdslöst hän,
gick sedan uppför trappan
och sökte upp la Reine.

*

Han sade hårdt: mitt namn är fult,
jag är en krokig träl,
mitt anlete är blekt och gult
och jag har sålt min själ.

Jag är en man, som har förspilt
mitt lif på lögn för lön,
döm, Frankrike, döm mera mildt
Guilbert du Mont de Meune.

Utkast finnas även på två små lösa lappar. Det ena är i allt väsentligt identiskt med de tre första stroferna av ovanstående [r. 3 hvem är den *tyste* gästen ä t *en sångare som sjunger*]; det andra innehåller blott raderna:

En sångare
Och sångaren
till glädje för de unga
men utan (?)

Men icke för att hämnas
och ingen lögn för lön
med aktning hörs han nämnas
Guilbert du Mont de Meune.

* * *

FÖRORD PÅ VÄRS.

Ännu lefva de gamla gudar
hvilka min barndom och ungdom ledt
ännu minnet från fordom budar
om syner jag fordom sett.

Syner knappast därute(?) sedda
alltför närsynt och skumt jag såg
men i [böcker af andra skrifna ä t] ledda

Shakspeare, Byron och Walter Scott
[och de mång ä t] många andra
sagor, äfven sednare tiders författare
som gjort mig godt

Men hvad mer [för ä t] till den innestängde

föga af [lifvet ä t] samtidens trängde
in till
det jag här rånat stulit äller lånat
är andras
det som återstår är mitt
återstoden min

*

Ur C.

* * *

LAMPANS ANDE [ä fr VISAN].

Jag har jagat visan som en fjäril.
Lätt som luft den flydde och försvann.
[sedan satt jag vid kemistens äril,
vid retorten, vetenskapens käril,
sökte jag dess väsen, allt jag fann,
[var en vrångbild, hvilken snart förbran ä t
men en liflös bild var allt jag fann] ä t]
Sedan lik kemisten vid sin äril
sökte jag dess lif som gammal man —
papiliunculus [i äftertankens ä t] var allt jag fann.
[en bubblors vrångbild det var allt ä t]
[retortens bubbla i k]

Jag sökte poesien som Lampan söktes
i orientens undersamma dikt,

mitt hår blef [hvitt mina ä t] hvitgrått och min
ryggrad kröktes
af grubblets tyngande för tunga vikt.

Är jag Noureddin

*

Ur C. Ett annat försök finns i samma bok, mindre långt hunnet (v. 2 när han jagas af zoolog ä t som en il den flydde; v. 3 den jag aldrig, aldrig, aldrig; v. 4 kemisk [bildning ä t] afbild i retortens käril; v. 5 själlös, liflös formningsbild var allt jag fann; v. 6—8 [Länge ä t] sedan satt jag vid kemistens äril; kemisk vrångbild i retortens käril, tung och liflös bild var allt jag fann.)

* * *

EDGAR POE.

Hvarför låg ej i mahognysängen,
frigjord helt och hållet från moralen[1] [ä fr fri-
gjord från moralen hel och hållen]
med laudanum på mahognybordet
i ett praktrum, ebenholtzpaneladt,
[gammalengelskt ä t] alltför för??? för den
nya Västern
af ett herrehus i Baltimore,
[han, som likväl [gjorde ä t] förde första rollen,
han, som likväl [diktat ä t] förde fursteordet
ä t]
han som likväl var den bästa strängen
i den nybegynnande orkestern
och kanhända är det än i år,
han som likväl förde fursteordet,
han som likväl [gjorde ä t] hade första rollen
i ett drama som ännu består,
var det han och icke ni som felat,
dirigenter från igår.

*

[1] Rimordet *salen* står skrivet nedanför.

Ur C, som därjämte innehåller två utkast med till stor del ofullbordade verser, omfattande talrika ändringsförslag, såsom: v. 2 i ett sjukrum; v. 5 innanför den höga marmorsalen; med den snålt förtrampade (?) moralen; slog itu den underbara strängen; i revyers [poesi som ä t] dikt som kanske felat;

Hvarför stod ej ständigt opiatet

Hvarför fanns det ingen älskarinna

* * *

OM AUKTORITETER.

Om någon säger: "mitt namn är Gud
och allt jag vet och allt jag kan
och allt jag säger och gör är rätt!"
är denna utsaga sann?

Dumbom på sitt gamla sätt
[säger hvilken ä t] svarar: hvarje man,
som osannt säga vill och kan,
likaså, han säga kan,
mig tycks ej därför hans lögn är sann.
Trälund sade: "litet värde
har slikt prat" och gick sin färde.

*

Ur D, där det står utan titel, vilken tagits från C. I C finns ett tidigare utkast:

Om någon säger: mitt namn är Gud
och allting jag vet och kan
äller någon säger sig vara ett sändebud
från den som allting vet och kan
är icke det som hvilken man
som hälst kan säga sig vara
Och när det talats om vetenskapen
ofelbar
svar etc.
det nästan tyckts mig man ment en man
[som ä t] nästan kallats "han".
Vetenskapssökare med mot hvarandras stridande uttalanden är just icke samma
man som just kan kalla

Detta utkast föreligger i en senare utskrivning på ett lösrivet blad:

Auktoriteter.

Om någon säger: mitt namn är Gud
och allt jag vet och kan,
[om ä t] en annan: jag är [ett ä t] sändebud
från en [som ä t] jag gifver namnet Gud

som allting vet och kan
[och allt jag tror och gör från Gud ä t och
    när jag tror och gör likt Gud ä t]
jag tror och gör,
tror sannt, gör rätt som han
och tror jag sannt som han
och gör jag rätt som han
[så kan ju sägas ä t??] af hvarje man
men är den därför sann?

är därför
det finns väl falska gudar
utklutade i skrudar

* * *

LABIOLOGEN.

Väl millioner glänsande dinéer
af monde och demimonde ha längesedan ätits
och millioner sagolika féer,
som varit sköna, älskats och förgätits,
ha dansat lustig äller tråkig bal
i billig gaz och dyrbart sidenskal,
och millioner böcker slungats fram på vågen
af kritikasmen, sedan en Madame
Emile de Girardins "Labiologen"
på ytan af densamma [vågen sam ä t] dansats fram.

"Labiologen" är som titeln lyder
en man, som varsnar och förstår och tyder
på kvinnoläpparne det vagt nervösa
i dessas rörelser, de flyktiga och lösa,
så klart som läste han i någon bok
— han läser hvad de mena, men ej säga,
emedan lögn tycks vara mera klok,

När kvinnokänslan [ä fr kvinnohjärnan] trånar
eller fräser,
vill kyssa, stinga, pladdra fram fadäser,
går kvinnotalet slugare till väga
och också ändå litet grand på tok.

Labiologen *ser,* hvad läppar ville tala [ä fr säga]:
sting! kärlek! hat! fadäs!, men *hör* det ej
— ljuf, täck esprit med teint af det banala
och alla kvinnokänslors hela skala
är ändå något att en man hugsvala,
som än är ung och glad med stil från konterfej
af grefve de Morny, de ännu icke kala
— men det han hör är ”ja”, dess mening ”nej”.

Jag minns ej hur det gick Labiologen [ä fr den unge
herren],
förmodligen han stod där i en vrå [ä fr stod och
hörde på

kallnad och grå

sista strofen

den gamle filosofen

med polisonger gammaldags och grå,
med slocknad blick som låter en förstå
att ingenting finns till att lita på.

*

Ur C.

*   *   *

LITET GOETHEANA.

»Man soll sich nicht reuen.»

Goethe.

Gerna fader Goethes
älfte bud: du skall ej,
ginge jag till mötes,
ja, ifall, ifall ej,
[ja, i fall jag kunde ä t]
jag [då icke *struket*] ej kunde
blifva fri från [buden ä t] det
första till det sjunde,
åttonde och nionde
och det långa tionde
af de gamla buden,
som den gamle juden
följt med tunga fjät.

Ja, jag ville hölja
mig i pansarskrud,
sådan krokodilen
lär ha fått af Gud,

ja jag ville dölja
mig bland hvass vid Nilen
i en flodhästhud,
för att bättre värna
[allt hvad ä t] nerv och hjärna
mot de hvassa stingen,
kanske ingen
undgår gärna
äfter brutna bud

*

Ur C, som innehåller flera parallelltexter till senare delen. På ett löst litet blad finns ett tidigare utkast, kallat *Ånger,* innehållande mottot och de tre verserna:

Gärna fader Goethes
tröstliga maxim [ä t ordspråks]
ginge jag till mötes

På ett löst blad finnes vidare följande självständiga utkast, där olika förslag gå in i varann:

[*Om Goethes Faust* ä t]

Litet Goetheanum.

Nog är det väl att Faust blef frälst
och for till himlen och Margareta,
men höge skald, jag ville hälst
ha litet bättre vett att bättre veta

det där med Mefistofeles
jag blir ej riktigt nöjd till dess.

Och alla andarne som neka
Den där som alltid ler och alltid [*nekar*
struket]
[är ju som vi ett väsen ock dessutom pekar
ej olikt oss och har en flock
och om de också skratta så de kikna]
jag är ej nöjd jag kan ej leka
en riktig lek med allt det där
de vistas ju bland oss och likna
rätt många af oss såsom bären bär.

* * *

»ECHOLALIA.»

En echolalia
de säga, de sia,
gör tanke till träl,
men en harmonia
                    -et
[kan tvångsljud befria
med g   ä t]
med tvång kan befria,
med genljudets tvångsljud, en själ,
när genljudets röst ljuder väl.

Ett genljud är Echo,
Lalia är tal,
när dimmorna veko
och ljudt var i lyssnande dal,
då hörde jag Echo
besvara mitt frågande tal.

Mitt tal var det fria,
men genljudets svar
i hel harmonia
med frågande talandet var.

Som [ä fr Om] formandet tvingar
ett stoff äfter norm
till skönhetens färdiga form
[och gifver det vingar ä t]
tills [frigjordt det ä t] fritt det sig svingar
[i stiltje och virflande storm ä t]
som fågel med kraftiga

Så Echolalia,
I genljud af ljud!
om välljud, mån svara
på välljud och vara
harmoniska smekande bud

*

Skriven på små lösa blad. Ett par andra, mindre färdiga utkast finnes på andra liknande blad. Det äldsta har en mängd verser och versdelar till första stycket på prov bredvid och kring varann; jag anför:

Väl vill jag det fria; gör aning till träl; ett tvång för de fria; men tvång kan göra väl; men mig gör den väl; är tvång melodia; kan tvånget befria med genljud från missljud en själ.

(Annat diktämne:

Tankeflykt

(för poeten tankarnes höga flykt mot höga regioner, för "vetenskapen" [en ä t] ett??

Ett annat blad har ett brottstycke, som börjar med "Ett genljud är Echo". Följande ändringar äro anteckningsvärda:

när dimmorna veko
och näjden var sval,
då hörde jag Echo
besvara mitt tal,
mitt tal var det fria
[men till harmonia
blef allt hvad vi sade,
ty gudarne ä t]
men genljudets svar
i hel harmonia
med talandet var

[Så ä t Och ä t] Om formandet tvingar
ett stoff äfter norm[1]
till skönhetens form
och gifver den vingar
att flyga i storm
[i streck äller ringar ä t]
tills frigjord den svingar
i stiltje och storm

Så Echolalia
[du ä t] I genljud af ljud,
om välljud, må svara
på välljud och vara
[melodiska ä t] harmoniska bud
som äfter [formandets ä t danandet ä t]
anande
sångares danande
[är tvånglös och fri ä t
är vingad och fri ä t
[som ä t]] är sväfvande fri
ej formlös men
och ren melodi.

Ett tredje blad innehåller:

Då ljöd [Melodia ä t] att befria
[och göra mig väl ä t

[1] versen senare insatt

min [pinade ä t] tröstade själ ä t
min trånande själ
en melisk melodia
en hemlig(?) melodia
[italisk[t *struket*] och väl ä t]
helenisk och väl
där tvång i harmonia

Samma blads andra sida har:

Echolalia.

[När ä t] Klumpigt [tvångstungt ä t] tungt af tvång som blott gör tråkigt
men ej ger välform och välljud men enkannerligen är bråkigt
att tänka ut hvad som menas
och gör anspråk på logik som det tyckes
ehuru tankeredan skräckfulleligen förtryckes
så lydde professor Knattingiusses bok
som professor Knattingius tycktes anse enkannerligen synnerligen klok.

För sig står som en randanteckning:

lust för det negativa
grafomania — lusten att skrifva

echolalia, grafomonia
querulantia — äller -entia
att kämpa sig fria
quinta essentia
är jag vill det jag vill
göra sig fri
vara som ni

* * *

[En fixstjärna blänkte och lyste ä t] En skim-
rande fixstjärna lyste förbarmande
med blicken den tycktes besvara
en klagande fråga från jorden,
förnam icke någon de orden
du [hör till drabanternas skara *struket*]
betvingad af krafternas lag
[är du ej för liten att vara *struket*]
en fixstjärna väldig som jag

En skimrande fixstjärna lyste
[förbarmande tankar om ä t]
och tycktes med [vemod ä t] glimtar besvara
en klagande fråga från jorden
förbarmelse var det hon hyste

[En fixstjärna ville jag vara ä t]
En aflägsen fixstjärna lyste
{förbarmelser ned öfver jorden
{förbarmande tankar om jorden:

en fixstjärna kan du ej vara,
du hör till drabanternas skara,
betvingad af krafternas lag,
du älskar ej den som dig tvingar
att vandra i ständiga ringar.

Men komme en tågande stjärna,
som själf {måste / kunde} starkare draga
och hade en makt att behaga
din kärleksförtörstande själ,
du följde den älskade gärna
om ock äfven du måste tvinga
ditt klot
men tvånget ej mer skulle stinga
som våldet
Mot rymden där stjärnorna tåga
det kom från [snyftande ä t] den sörjande
jorden
en klagande gråtande fråga

[Hvar vilja och kraf ä t]
Hvar viljande [ä fr vilja och]
[Och ä t] i alltet

hvar vilja deltager i ödet
som [form ä t värk ä t] härskar och värkar
i allt
dock tager stödet

Ur C.

* * *

[Stundom synes mig jag [har ä t ser ä t] gör ett
skimmer
af ett värkligt ljus till hamradt guld ä t]
Stundom synes mig att jag förnimmer
makt förtrollande och stum (?) och huld,
stundom synes mig jag gör ett skimmer
af ett verkligt ljus till hamradt guld [smycke af
gediget guld]
— ser jag äfter, är det kattguld, endast värdlöst
glimmer.

Ljuset mällan mina händer rinner
[som ett vatten det ä t]
lyser litet och försvinner
innan jag det fatta hinner
finner
allt som återstår är värdelös metall,
tunn och värdelös och kall,
kattguld äller sådant hvilket kallas glimmer.

Ur D.

* * *

Och vill du hafva många
och vara mångas man,
så fånga, så fånga
så många du kan
och älsken eder mätta,
ty ställa allt till rätta
och göra allting bra
är just det ganska lätta
för gamle Jehovah
— haha hahahaha
bland hvarjom och
de androm, de
ett ben af Hans
haha är också
om alla
rätt

Litet, löst blad, snett avrivet.

I samband med föregående brottstycke står följande, skrivet på samma slags papper:

Och vill du åter dricka
[dig drucken ä t] Champagne med en flicka

[så [gör det ä t] ske dig som du vill
och kyssen[s] och smeken[s]
och famnen[s] [tills ä t] och leken
med ä t så gärna skall du få't ä t så skall
    det nog bli bra ä t]
ja gören [som I viljen
[med ä t] i älskog och skiljen,
när I han kysst er mätta ä t]
så gilja, så gilja
senare din saronska lilja,
insatt som följer din vilja
och som du själf vill ha
er kyssande åt
det blir väl litet gråt
men gubben kan väl sätta
struket så litet till rätta
som litet klagolåt
[och vill ni sedan ä t] att sedan vilja skilja
er åt blir också bra,
haf lit till Jehovah

* * *

Sorgsne vandrare vid vägen,

än jag hör din sorgsna röst,
dof och rosslig och förlägen

gifs ? utan skuld (en / och / är) tröst?

Ur D.

* * *

En ljudande malm kan fagert låta,
en klingande bjällra kan ljuda väl,
men är det däri en själ,
det är en gåta.
?? själfullt och gråta
— ihjäl.

Ur D.

* * *

Till ”och”—”dock”—”men”
— ”också” och ”likväl”
är jag [ofta ä t] stundom ingen vän
språkets, tviflets träl
pinas till gehör och själ

Ur C.

* * *

TARTAROS.

och hvem
kännande att många fölle
som dessa andra ärslings in die Hölle

Löst litet blad.

* * *

[Men finnes något ä t]
Men talar någon vist och oförskräckt
[som vore det om en ä t]
med öfverlägset vetenskaplig min
[om ett så kalladt ä t]
om något undersökningsvärdt ”objekt”,
halft man och halft försökskanin.
[och huru denne låter ljuden rimma (?)
och {älskar / skrifver upp} märkvärdiga exempel
af som sagt tatá och sedan sagt titi *struket*]

På ett löst litet blad.

* * *

Diskbaljor och slaskhinkar
kökstrasor till julstöket
sådant är stundom köket
akten

Ur C.

* * *

Diktämne:[1]

Skalden och lekaren (jonglören).

Bäggedera under medeltid och sednare förekommande hos samma person. Stundom är väl dock lekaren (ehuru ej helt) ensamt förherrskande hos samma person. Möjligen är lekareväsendet icke häller någonsin helt skildt från de höfdinglika sångare, som man i synnerhet tänker sig som skalder. Jfr Norrönaskalderna Björnson, Tegnér, Ibsen, Byron m. fl. med vissjungande lustighetsmakare af högre äller lägre slag: Burns, Bellman, François Villon samt allehanda kuplettmakare och komedidiktare i äldre och senare tider. Shakespeare?

Diktämne:

Jag vill skapa, "forma", fjärilar såväl som örnar och flodhästar; det högre, människor, planeter, solsystemer och stjärnenebulosor samt motsvarande

[1] Allt följande ur C.

väldiga lefvande personliga väsen är åtminstone ännu för mig för högt. Finnes ett allskapande väsen, från och i hvilket vi människor uppkomma, och äro vi af liknande art, med samma drifter och önskningar samt relative liknande förmåga? Tänkare, skalder, konstnärer, trädgårdsodlare och djurafvelsmänniskor — äfven själfva aflare af nya människor och ledande, försynsliknande uppfostrare och påvärkare af sådana. Dock för svag och ovetande att kunna utföra slikt. Etcetera, etc., etc.

Diktämne:

Gundlaugingar och Finnvedingar = ättlingar af Harald Hårfagre (och ynglingaätten) med antingen den jämnbördiga? äller i alla fall högborna? äller dock germaniska Gunlaug och den sednare af Harald Hårfagres älskade och honom med finsk trolldom förtrollande Finnkvinnan-lappkvinnan Finnvid äller Finnved se Snorre Jfr Björnson och Hamsun med Ibsen och Strindberg.

Diktämne:

att dagligen känna sig lycklig är önskligt, men möjligen endast förenbart med lyckliggörande af

andra. Något slutmål torde ej behöfvas, ifall man äger hoppet och förmågan att göra sig själf och andra alltjämt framdeles allt lyckligare (äfven ifall döden blott är en öfvergående process för fortfarande lefvande och intet slut finnes för personliga väsens lif — i det oändliga.

Diktämne:

Vet-andar och Maktandar,
Sväfvande, irrande andar.

*

Tanke — och diamantslipning?
Spinoza
lossa
tänkte han under äller mällan
slipningarne

* * *

SONETTFÖRSLAG.[1]

Mig tyckes tvånget, hvilket styr sonetten

karikatyren

rimnöd bouts rimés

(sedermera om det af rimnöd framtvungna rimmets relativa värde samt om karikatyrens väsen. Karikatyren öfverdrifver det karakteristiska och påvisar därigenom detta. Karikatyrister nå ibland samma höjd som det karikerade och kunna stundom trots försök icke förlöjliga, det kan bli ren poesi och bildkonst utan förlöjligande — karikatyristen blir malgré lui en som gör något au serieux. etc.) Sonettens tvång kan möjligen ge concentration och göra intryck, om den skötes väl etc.

[1] Ur C. Jfr de i föregående band meddelade *Karikatyriska sonetter.*

* * *

utom herrar doctores,
hvilka, när de ha gjort en kur
som lärt de sjuke dietens mores
snegla litet à la Augur.

Det var en man, het Möbius,
ett slags psychiatrisk Kandestöbius
se Holberg — att ordet latiniserats,
[har af rimnöd predestinerats ä t]
kan ur rimnöd deriveras.

Denne man det en gång i huvudet gick
åt
att kvinnan lider af ”imbecilite physiologique”
— nu betyder ordet ”physiologique” naturveten-
skaplig!
och ”imbecilité physiologique” naturvetenskaplig
dumhet
— jag står försjunken i undrande stumhet:
är människan gudomlig äller aplig?
finns naturvetenskap som är dum?

På ett löst blad, som numrerats 2. Första bladet okänt för mig.

* * *

TILLÄGG

ALLT LÄNGRE I DJUPEN JAG FÖRDES.

Allt längre i djupen jag fördes
av drömmarnes välden i Hades,
där bruset av seklerna hördes,
som trötta i gravarne lades.

Såg Solymas tempel försvinna,
såg Salomos härlighet fallen,
såg Sodoma sjunka och brinna
bland liken i svavelsvallen.

Och Assur med uppryckta rötter
jag hörde i avgrunden stupa
och trampet av Chittims fötter
jag hörde förgås i det djupa.

Och brak från den störtade hopen
av murar i Elam och Babel
och dånet av Floden och ropen
från Kain, som dödat Abel.

*

Ingick urspr, i mskpt till Stänk och flikar, men uteslöts enligt Frödings önskan i brevet av den $^{9}/_{8}$ 1896, där han betecknade stycket som "onödigt och obetydligt" (se IV, s. XIII), medtogs i E, varvid Fröding ändrade *kring* Kain i v. 16 till *från* Kain och tillfogade anmärkningen: "Tillhörde ursprungligen 'Bibliska fantasier' (se 'Nya dikter'), men uteslöts — av vilken orsak har jag glömt." — Av förbiseende har det ej, som bort ske, kommit med i bd VII.

INNEHÅLL.